

Översatt från *Fourth International*, vol.11 nr.5, sept-okt 1950 och vol.12 nr.1, jan-feb 1951.

Anmärkning: I artikeln använder sig Mandel av det äldre Wade Giles-systemet för att skriva kinesiska namn (det var den vanliga transkriptionen vid den tiden). För att underlätta för de läsare som är vana vid den modernare Pinyin-transkriptionen har vi första gången ett namn förekommer inom [] angett hur det skrivs på det moderna sättet (om vi känner till detta).

Ernest Germain (Ernest Mandel)

Den tredje kinesiska revolutionen

I. Mao Tse-tungs seger – bakgrund och betydelse

En halv miljard människor på en yta stor som Europa¹, nomadfolk sida vid sida med moderna proletärer, fotogenlampor och Rockefeller's oljebränslen invaderar den minsta by i södern, samtidigt som pengar är okända i stora delar av landet – så ter sig Kina idag, ett klassiskt exempel på den historiskt kombinerade utvecklingen i Asien.

Det inströmmande internationella kapitalet har industrialiserat en stor del av kustremsan och ett par nordliga provinser. I resten av landet har dess påverkan begränsats till att rasera det sekellånga hantverket och krossa bönderna under ockerräntornas börda. Mellan det internationella kapitalet och de kinesiska massorna växte det fram en klass av mellanhänder, kompradorerna. Samtidigt som de gödde sig på den handelsprofit som de utländska entreprenörerna erbjöd och omvandlade den till ockerkapital, sög de blodet ur bönderna.

På grund av sina sociala säregenheter var denna kompradorbourgeoisie oförmögen att ena landet, garantera dess oberoende och lösa jordfrågan. Den var oförmögen att spela en progressiv roll i historien och höll kvar landet i kaos och förnedring. Den urgamla kinesiska kulturen föll samman på landsbygden och okunnigheten och analfabetismen kulminerade. I de stora städerna skapades samtidigt, som ett gemensamt språk för att kommunicera med de utländska herrarna, den avskyvärda och högst betecknande jargongen ”pidginengelska” där ”I am” ersätts med ”I belong”. Sådant är landet som är spelplan för den mest betydande revolution som Andra världskriget hjälpte fram.

Det kinesiska samhället är ett oäkta barn till det gamla Kina och världsimperialismen, och led ständigt under blodiga konvulsioner. Landet utgjorde den viktigaste arenan för imperialistisk rivalitet i Fjärran Östern, och slets sönder av krigsherrar som förde privata krig understödda av stormakter som hade intressen i kinesisk handel, innan det föll offer för den japanska imperialismen. I och med den kinesiska revolutionens nederlag 1925-27 försvann utsikterna för en progressiv lösning av de motsättningar som skakade detta bastardsamhälle. Följden blev ett långsamt men kontinuerligt sönderfall av de grundläggande produktionsförhållanden som det kinesiska samhället baserades på.

Den japanska imperialismen investerade betydande kapital i Manchuriet, som den koloniserade 1931. Det strömmade in ett kapital i yen motsvarande nära 5,5 miljarder dollar.² Omfattande industrialisering fördubblade kolproduktionen och tredubblade metallproduktionen. Men denna industriella utveckling gynnade inte landet som helhet. De stora jordbruksbältena i norr och söder, vilka japanerna aldrig lyckades ockupera, var avskurna från de

¹ Medräknat Sinkiang och Manchuriet, men inte Tibet och Yttre Mongoliet, har Kina en yta på ungefär 9,5 miljoner km², dvs. lite mindre än Europa. Med Tibet och Yttre Mongoliet blir Kina 15 procent större än Europa.

² Rapport av Pauley, President Trumans speciella sändebud till Manchuriet, på våren 1940. *Neue Zürcher Zeitung*, 4 maj 1947.

utvecklade industriella centra. I norr, framför allt i de territorier som behärskades av den kommunistiska gerillan eller av lokal bondemilis, fick hantverket ett nytt uppsving.³ Handeln dog ut och tendenserna till provinsiala envälden, även ibland på distriktsnivå, växte allt starkare. Landsbygden vände sig inåt.

Detta fick allvarliga konsekvenser för den agrara ekonomin. Banden till världsmarknaden, som gjorde det möjligt att jämna ut upp- och nedgångar i tillgången på ris och vete, klipptes av. Resultatet blev svält efter varje dålig skörd. Hela provinser med tiotals miljoner invånare drabbades hårt, speciellt under den stora svälten på norra slättlandet 1941-43. Man slutade odla sådant som bomull, som odlades för försäljning i städerna, och övergick till livsmedelsgrödor.⁴

Samtidigt tog officerarna i Chiang Kai-sheks armé [Jiang Jieshi], lokala småpåvar och andra Kuomintang-anhängare [Guomindang] som var offer för den skyhöga inflationen, över vidsträckta områden av kommunal- och arrendemark. I provinsen Szechuan [Sichuan] uppskattar man att 20 till 30 procent av jordägarna skaffade sig sin mark under kriget, och att deras innehav representerade 90 procent av den mark som ägts av de gamla godsägarna.⁵ Denna utveckling tog åter fart efter krigsslutet, då regeringen via nationaliserade bolag tog över landområden som hade tillhört japanerna. Enbart Utvecklingsbolaget för Norra Kina tog över åtskilliga hundratusen *mow* land i Hopei.⁶ (En *mow* motsvarar knappt 7 ar.)

Naturaskatten från 1941, de oräkneliga påtvingade lånen och arméns rekvisitioner, utdelade den slutliga stöten mot en bondeekonomi som sviktat sedan länge. Åtskilliga byar avfolkades – antalet bönder som dog av svält under och efter kriget har uppskattats till mellan tio och femton miljoner!⁷ Stora områden låg obrukade. Jorden, som utarmats genom århundraden av alltför många skördar och brist på omvårdnad, slog i sin tur tillbaka mot den ålderdomliga produktionsmodellen i norra Kina. Avkastningen per *mow* sjönk konstant.⁸ Belden uppskattar att det vid krigsslutet låg 50 miljoner *mow* jord övergiven i de tre bördiga provinserna Honan [Henan], Hupeh [Hubei] och Hunan. Hundratusentals små- och mellanbönder hade fördrivits.⁹ En kraftig devalvering av markpriset uppstod då massor av bönder blev tvungna att sälja sina små ägor.¹⁰

Kriget och dess efterverkningar skapade således å ena sidan ett nytt skikt av spekulanter och parasitära ägare och å den andra sidan en enorm massa av exproprierade bönder. Denna polarisering av samhället medförde en extrem skärpning av de sociala motsättningarna och påskyndade den tredje kinesiska revolutionens födelse.

”Byråkratiskt kapital”

Kinas plötsliga återerövring av de stora industriella centra efter den japanska kapitulationen fick ett typiskt drag i samtida Kina att framträda – att ”byråkratiskt kapital” tryckte undan den extremt svaga industriella bourgeoisie. Från 1936 och framöver kom nationaliseringar att få

³ Jack Belden, *China Shakes the World*, Harper & Brothers, New York 1949, sid. 127-28.

⁴ *United States Relations with China. Based on the files of the State Department*, US Government Printing Office, Washington, D.C., augusti 1949, sid. 127-28.

⁵ *Ibid.*, sid. 60. Belden, *a.a.*, sid. 145 och 151.

⁶ Belden, *a.a.*, sid. 151.

⁷ Belden, *a.a.*, sid. 151.

⁸ Artikel av en kinesisk professor i *Journal of Farm Economics*. Citerad av John Bowman i “The Chinese Peasant” (*Workers International News*, januari-februari 1949).

⁹ Belden, *a.a.*, sid. 151, 157.

¹⁰ Artikel i Peking-magasinet *Ta Kung Pao*, återgiven i *N.Y. Herald Tribune*, 8 juli 1947.

stor betydelse. Officiell statistik visar att regeringen 1942 ägde 20 kraftverk, åtta järn- och stålverk, många mekaniska och elektriska tillverkningsföretag och tio spritfabriker.¹¹ Vid krigsslutet tog regeringen över alla japanskägda företag och fick därigenom kontroll över merparten av textil- och kolindustrin.¹² Fyra familjer, Chiang Kai-sheks, Soongs, Kungs och Chen-brödernas, skummade grädden av dessa nationaliserade företag som de betraktade som sina privata besittningar och utnyttjade samtidigt sina politiska positioner till att bygga upp fabulösa förmögenheter via dessa företag och skapa verkliga monopol för sina privata företag inom flera sektorer.

Den reaktionäre amerikanske författaren George Moorad, som trots allt förblir en försvarare av Kuomintang, häcklade den uppkomna situationen i dessa termer:

Genom att utnyttja regeringslån och FN-bistånd, och genom att konfiskera utländska fienders egendom, kom stat-familje-monopolen snart att dominera gruvorna, den tunga industrin, silke och bomull, spinnerierna, socker, transport och naturligtvis banker och utrikeshandel... Förutom sin aktiemajoritet inom den nationella regeringen, ägde också Soong-Kung-kombinatet och dess satelliter Kinesiska Vägtransportkompaniet, Fu Chung-bolaget, Yangtzes Utvecklingsbolag, Kinas Centralkredit, Kinas Textila Utvecklingsbolag och Handelsbolaget Universal. De stora japanskt ägda bomullsspinnerierna i Kina, som 1937 hade utmanat Bombay och Manchester, togs över av Kinas Textila Utvecklingsbolag, som med hjälp av lån och bomull från regeringen kunde driva bort privata kinesiska och brittiska spinnerier från marknaden. Monopolen fick också fördelar när det gällde tillgång till bränsle, transporter och råmaterial. (*Lost Peace in China*, E.P. Button & Co., New York 1949, sid. 197-98)

Detta är ett slags koncentration av monopolkapital som de avancerade länder aldrig upplevt.

När en medlem i en av dessa familjer, finansmannen T.V. Soong, ex-president i Bank of China, ex-utrikesminister och ex-premiärminister, utnämndes till guvernör för den rika Kwangtung-provinsen [Guangdong] i september 1947, fyra månader efter att han under tryck från allmänna opinionen hade avgått som regeringschef, presenterade pressen denna utnämning som ett tack för en gåva som Soong gett Kuomintangs välgörenhetsfond på åtminstone 500 miljarder kinesiska dollar, eller 10 miljoner amerikanska, i form av aktier och obligationer i viktiga affärs- och industriföretag.¹³ "Byråkratiskt kapital" innebar således att erövra dominerande positioner inom ekonomin genom att utnyttja offentliga institutioner, kombinerat med ett köp av kontrollerande poster i regeringen med hjälp av de enorma profiter som man kramat ur ekonomin.

Denna extrema korruption och despotism var inte bara till men för de utländska kapitalister som såg sig utestängda från en del av sina traditionella profiter, utan också för majoriteten av de kinesiska kompradorer som fann att de mest profitabla områdena var monopoliserade av de "fyra familjerna". Dessa inhemska borgerliga skikt, som skurits av från vinstgivande handel och industriell aktivitet, koncentrerade sig alltmer på spekulation och ocker och påskyndade därigenom ekonomins sönderfall och underblåste hatet från alla de produktiva klasserna mot Kuomintang och dess ruttna regim.

Galopperande inflation

Men den faktor som främst bidrog till upplösningen av de traditionella sociala relationerna var

¹¹ *China Handbook*, 1937-1943, sammanställd av det kinesiska informations-ministeriet. Macmillan Company, New York 1943, sid. 432-30.

¹² Rapport av General Wedemeyer, *United States Relations with China*, sid. 780-93.

¹³ *Neue Zürcher Zeitung*, 2 oktober 1947.

den galopperande inflation som utvecklades under kriget och närmast därefter. Förutom av regimen allmänna parasitism, orsakades denna inflation framför allt av de enorma improduktiva kostnaderna för att upprätthålla arméns sjukligt överdimensionerade byråkrati – ungefär 70 procent av budgeten gick till armén.¹⁴ Detta ledde till ett enormt budgetunderskott som översteg två tredjedelar av utgifterna, och detta underskott kunde bara täckas genom ohämmad sedeltryckning. Redan 1940 hade priserna i genomsnitt stigit till 35 gånger 1937 års prisnivå och i vissa provinser till mer än 55 gånger.¹⁵ Krigsslutet utmärktes av en accelererande inflation. Under 1946 steg priserna 700 procent i Shanghai. Från januari 1947 till juli ökade de sedan åter med 500 procent. Penningcirkulationen steg från 1,15 triljoner kinesiska dollar i januari 1946 till 11,46 triljoner i juli 1947. Inflationen accelererade från denna tid, vilket indikeras av den amerikanska dollarkursen på Shanghais svarta marknad:

*En amerikansk dollar var värd [i kinesiska dollar] – i juni 1947 36000; augusti 44000; oktober 100 000; november 165 000; mars 1948 500 000; maj 1 000 000; början av augusti 1948 10 000 000.*¹⁶ Omfattningen av inflationen fick till följd att löner och arvoden inte längre utbetalades i pengar utan i säckar med vete. I slutet av augusti 1948 gjorde regeringen ett sista försök att stabilisera valutan. Man introducerade en ny valuta, *guldyuan*. Priserna stabiliserades och hårda straff infördes för att stoppa spekulatören. Men allmänheten förblev skeptisk eftersom budgetsiffrorna samtidigt visade att den årliga intäkten för regeringen knappt täckte *två månaders utgifter*.¹⁷ Och så tog inflationen åter fart dagen efter, och nu värre än någonsin. Sex veckor senare hade priserna stigit med 45 procent. Efter ytterligare fyra veckor nådde officiella index 81 procent.¹⁸ Mellan november 1948 och januari 1949 var prisstegringen 500 procent. En ny cykel med galopperande inflation hade inletts.

Inflationen ledde till att affärsverksamheten helt stannade upp. *Neue Zürcher Zeitung*s korrespondent skrev den 17 oktober 1948: ”Produktionen är paralyserad på grund av bristen på råmaterial. Bönderna vägrar att sälja sina produkter så länge de inte kan köpa matvaror till officiella priser.”

Rädslan för inflationen ledde till allvarlig underinvestering av kapital. Detta kapital omvandlades istället till guldtackor eller dollar och flödade ut till Hong Kong, USA och Latinamerika. Företagens utrustning förföll. Maskiner reparerades inte längre. Kapitalet förnyades inte. Inflationen förtärde de reserver som funnits kvar i landet. Kolproduktionen föll till halva förkrignivån, liksom textilproduktionen. I Manchuriet var industriproduktionen 1948 bara 10 procent av den normala. Ett typiskt exempel, som citeras i general Wedemeyers rapport, är Hwainans [Huainan] kolgruva i centrala Kina som ägdes av Kinesiska Finansutvecklingsbolaget, vilket kontrollerades av två av de fyra familjerna, Soong och Kung. Detta bolag hade utländska valutatillgångar, men vägrade att använda dem för att ställa gruvan på fötter. Regeringen tvingades själv sätta igång produktionen genom att tillhandahålla mer än en miljon amerikanska dollar. Efter att ha förbrukat detta lån var det stopp.¹⁹ Situationen ledde till slut till att handeln mellan stad och land bröts. Stora lager av matvaror och bomull samlades i byarna i Manchuriet och i norra Kina, medan svälten härjade i städerna. Samtidigt ackumulerades väldiga kollager i vid gruvorna och bondebefolkningen led svårt av den bittra

¹⁴ *United States Relations with China*, sid. 770.

¹⁵ *China Handbook*, sid. 612-13.

¹⁶ *United States Relations with China*, sid. 782-83. *Neue Zürcher Zeitung*, 21 augusti, 29 november 1947, 5 juni 1948. *N.Y. Herald Tribune*, 21 maj och 7 augusti 1948.

¹⁷ *Neue Zürcher Zeitung*, 9 september 1948.

¹⁸ *Neue Zürcher Zeitung*, 10 oktober 10 och 28 november 1948. *N.Y. Herald Tribune*, 10 oktober 1948.

¹⁹ *United States Relations with China*, sid. 781-82, 80, 89, 93.

vinterkylan. Allt ekonomiskt liv på landsbygden verkade stå still.²⁰ Regimens skuld för den uppkomna situationen var uppenbar för alla.

Amerikansk intervention i Kina

Den imperialistiska interventionen hade hindrat Kinas omvandling till en modern nation. Samtidigt understödde den oväntat de säregna sociala förhållanden som karakteriserade Kina under första halvan av 1900-talet. Vid krigsslutet förändrades detta tillstånd radikalt. Av de gamla makter som hade skyddat den kinesiska samhällsordningen fanns bara USA och Storbritannien kvar som oberoende krafter, och Storbritannien var för svagt för att effektivt intervensera i Kina. Bördan av att försvara den kristna civilisation som satt opiumets stämpel på Kina och skapat kulier och licensierade bordeller i Shanghai, föll helt på den amerikanska imperialismens lott.

Krigsutbrottet mellan Japan och USA accentuerade kraftigt det amerikanska intresset i Kina. Medan banker och tekniker förberedde planer för krediter och investeringar, försökte general Stilwell utnyttja den väldiga kinesiska mänskliga potentialen för att bygga upp nya arméer med modern utrustning. Det var under dessa försök som de amerikanska militära ledarna inledde de första långvariga kontakterna med Kuomintang's ledare och insåg att Chiang Kai-sheks regim var hopplöst korrupt och dömd till undergång. Dokument som USA:s State Department (utrikesdepartementet) publicerat innehåller hemliga rapporter från agenter, skrivna 1943-44, vilka alla enhälligt förutsade Chiang Kai-sheks nederlag i händelse av ett storskaligt inbördeskrig. John Stewart Services rapport karakteriserar situationen i de provinser som kontrollerades av Kuomintang på följande sätt:

1. Moralen är låg och missmodet är utbrett. Det råder en allmän känsla av hopplöshet.
2. Den centrala regeringens auktoritet blir allt svagare i områden som ligger långt från de större städerna. Regeringens påbud och kontrollåtgärder kan inte genomdrivas och är ineffektiva. Det blir allt svårare för regeringen att samla in tillräckligt med mat för dess väldiga armé och byråkrati.
3. De styrande och militära strukturerna är genomsyrade och demoraliserade från topp till tå av en korruption av aldrig tidigare skådad omfattning.
4. De intellektuella och lönearbetande klasserna, vilka har lidit svårast av inflationen, riskerar att utplånas. De akademiska grupperna lider inte bara av utmattning och demoralisering på grund av de ekonomiska påfrestningarna; åren av politisk kontroll och repression har berövat dem den intellektuella kraft och det ledarskap de en gång hade.²¹

Denna värdering av tillståndet i Kina ställde den amerikanska imperialismen inför ett olösligt dilemma vid krigsslutet i Asien. Å ena sidan var det nödvändigt att ge maximalt stöd till Chiang Kai-shek för att hindra en snabb kollaps av Kuomintang-Kina. Å andra sidan var det nödvändigt att ersätta Chiang Kai-shek-regeringen med en regering som var kapabel att avstyra ett storskaligt inbördeskrig, eftersom Kuomintang med säkerhet skulle förlora ett sådant krig. Men det enda verktyg den amerikanska imperialismen hade för att sätta press på Kuomintang var det stöd man gav dem. Då man inte kunde bestämma sig för att stoppa stödet för att pressa Kuomintang till eftergifter, blev alla försök till förlikningar mellan Kinesiska Kommunistpartiet och Chiang Kai-shek i förväg dömda att misslyckas.

²⁰ *Neue Zürcher Zeitung*, 4 maj och 3 juni 1947. *United States Relations with China*, sid. 221.

²¹ *United States Relations with China*, sid. 567.

Försök till kompromiss

Politiskt och militärt fanns det en grund för en sådan kompromiss åtminstone under de första två åren efter kriget. Chiangs arméer, som tack vare amerikanerna utrustats med ultramodernt materiel, transporterades av amerikanska flygplan och fartyg till de stora centra i norr och i Manchuriet för att snabbt kunna inta de städer som japanerna, och sedan ryssarna, hade evakuerat. Kommunistiska partisangrupper, officiellt förenade med den reguljära armén under namnet Åttonde routearmén, hade ockuperat några jordbruksdistrikt och ett par städer och sedan avbrutet sina operationer. Den 11 oktober 1945 nåddes en överenskommelse mellan Kuomintang och kinesiska kommunistpartiet om att sammankalla en Politisk rådgivande konferens för att överbrygga alla skiljaktigheter.

Konferensen hölls i Chungking [Chongqing] i januari 1946 och efter 21 dagars diskussioner antog man en serie resolutioner om organiseringen av en koalitionsregering, återuppbyggandet av landet, militära problem, sammankallandet av en nationalförsamling, etc. Det handlade inte om någon radikal reform.²² Den 25 februari 1946 slöt så Kuomintang och Kinesiska Kommunistpartiet, under överinseende av general Marshall som kommit till Kina som medlare, en överenskommelse om att förena de väpnade styrkorna. Vägen till "social fred" verkade ligga öppen.²³

I samma stund som dessa överenskommelser nåtts var fientligheter ändå nära att åter bryta ut. Ansvaret för detta föll otvetydigt på Kuomintang. Flera månader senare tvekade inte general Marshall att publicera en deklaration där han räknade upp "sju misstag" som Chiang Kai-shek begått, sju flagranta fall av militär aggression som bröt mot de överenskommelser som tidigare ingåtts med Kinesiska Kommunistpartiet. Under sommaren 1946 återuppstod allmänt fientligheterna, och i slutet av året öppnade Kuomintang en generaloffensiv i syfte att ockupera de territorier som de kommunistiska arméerna höll. Ett omfattande inbördeskrig hade blommat upp.²⁴

Marshalls mission misslyckas

Formellt strandade general Marshalls medlingsmission på frågan om hur de territorier som hade bytt hand efter den 13 januari 1946, öppningsdagen för den politiska rådgivande konferensen, skulle hanteras. Kinesiska Kommunistpartiet krävde *status quo ante* och att de sociala reformer som hade påbörjats i dessa områden skulle fortsätta. Marshall föreslog att territorierna skulle evakueras och omvandlas till en sorts ingenmansland. Chiang Kai-shek krävde att de skulle intas av "regerings"-styrkor.²⁵

I verkligheten var godsägarna övertygade om att ett storskaligt bondeuppror var oundvikligt. De hade inget förtroende för att kinesiska kommunistpartiet, genom sitt eventuella inträde i en koalitionsregering, skulle ha förmåga att hindra dessa uppror. De fruktade fatalistiskt att varje förlängning av perioden med relativ frihet för bönderna i de kommunistockuperade regionerna skulle leda till jordockupationer, och att det exempel som sattes i dessa regioner skulle sprida sig till hela den kinesiska bondebefolkningen. Det enda som skulle kunna hindra denna katastrof var en snabb ockupation av dessa regioner, så länge det militära styrkeförhållandet var förmånligt för Kuomintang. De kinesiska härskande klasserna förstod att tiden arbetade

²² *United States Relations with China*, sid. 135-40.

²³ *United States Relations with China*, sid. 140-43.

²⁴ *United States Relations with China*, sid. 151-56.

²⁵ *United States Relations with China*, sid. 232, 158, 166.

mot dem. Det militära äventyr de blint kastade²⁶ sig in i var varken önskat eller framprovocerat av kinesiska kommunistpartiet, vilket verkar seriöst ha sökt en kompromissväg.²⁷

Misslyckandet för general Marshalls medlingsuppdrag, och general Wedemeyers följande sanningssökande mission, betecknade på intet sätt att den amerikanska imperialismen övergav interventionspolitiken och ”pacificeringen” av Kina. Under två år fortsatte den amerikanska politiken att brottas med två motsägelsefulla mål – att å ena sidan undvika varje spricka i Kuomintangens makt; och att å andra sidan försöka ”liberalisera” regimen och förmå den att hindra inbördeskriget. Även om de amerikanska medlingsförsöken i Kina verkar ha varit seriöst menade, så fick den amerikanska interventionen i praktiken till följd att Chiang Kai-sheks diktatur förlängdes. ”Pressen” som man utsatte generalissimus för, för att han skulle införa några ”progressiva” reformer, fick bara patetiska resultat.²⁸

Det amerikanska stödet till Kuomintang var omfattande. Det är en flagrant lögn när reaktionära kretsar i USA och världen runt försöker förklara Maos seger med Washingtons ”otillräckliga” stöd. För enbart militärt stöd, oräknat de många amerikanska rådgivarna i Kina och transporten av soldater och materiel med amerikanska flygplan och fartyg för Kuomintangens räkning, gav man låne- och leasingleveranser till ett värde av 700 miljoner dollar efter krigsslutet i Asien, plus vapen och ammunition till ett värde av mer än en miljard dollar.²⁹ För ekonomiskt bistånd är den officiella summan en miljard dollar, plus försäljning av överskottsmateriel till ett värde av ytterligare en miljard dollar.³⁰ Låt oss säga totalt ca *tre miljarder dollar*, vilket ändå inte kunde rädda Chiang Kai-shek. I verkligheten kunde inget stoppa den tredje kinesiska revolutionens växande flodvåg.

Maktens upplösning

Chiang Kai-sheks nederlag i det kinesiska inbördeskriget går inte att förstå om man betraktar det som ett nederlag för en ”demokratisk” regering inför Kinesiska kommunistpartiets ”totalitära” makt. Socialt sett krossades Kuomintang-regimen, som var baserad på en allians mellan godsägare och borgerliga kompradorer, av de utsugna böndernas uppror. Även om man betraktar det ur formell vinkel, var det de spontana initiativen och den stora graden av lokalt självstyre som tillät Mao Tse-tungs arméer [Mao Zedong] att störta Kuomintangens ruttna och universellt avskydda despotism.

Inget kunde vara mer verklighetsfrämmande än att kalla Chiang Kai-sheks diktatur för borgerlig demokrati. Diktaturen var öppet erkänd som sådan. Fram till 1947 deklarerade Kuomintang att man utövade förmyndarskap över det kinesiska folket, vilket ännu inte var moget för politisk självständighet.³¹ Och det formella avskaffandet av detta ”förmyndarskap”

²⁶ I en intervju med Marshall, den 1 december 1946, kände sig Chiang-Kai-shek säker på att ”de kommunistiska styrkorna kunde utrotas på åtta till tio månader.” Tidigare hade hans militära rådgivare till och med deklarerat att de kommunistiska arméerna skulle kunna besegras inom tre månader! (*Ibid.*, sid. 212, 216.)

²⁷ Se deklARATIONEN av Chu Teh, chefskommendör för de kommunistiska arméerna: ”Om Kuomintang hade följt överenskommelsen i Folkets konsultativa råd i februari, skulle det aldrig ha blivit något inbördeskrig.” (Robert Payne, *China Awake*, Dodd, Mead and Co., New York 1947, sid. 304.) Payne rapporterar också att kommunistpartiet föreslog en manchurisk storkapitalist som enväldig ledare för en gemensam administration i staden Changchun, Mo Ti-huei.

²⁸ För att bekämpa inflationen beslöt så regeringen i september 1947 att förbjuda importen av kosmetika och att begränsa banketterna till två timmar, endast servera gäster och tillåta högst 8 rätter! (*Neue Zürcher Zeitung*, 14 sept. 1947).

²⁹ *United States Relations with China*, sid. 940-42, 945-46, 952-55, 969.

³⁰ *United States Relations with China*, sid. 1043-44.

³¹ Se *Program of Political Tutelage*, Kuomintangens grundläggande dokument mellan 1928 och 1937, i *China*

kom vid den tid då diktaturen, stödd på en säkerhetstjänst med 200 000 medlemmar, startade en repressionsvåg av aldrig tidigare skådad omfattning.³²

Ett mycket övertygande exempel på Chiang Kai-shek-regeringens ”demokratiska” natur är den terror man utövade på ön Formosa [Taiwan] 1947. Den 25 februari 1947 uppstod incidenter som ledde till ett antal dödsskjutningar från kinesiska soldater. Folket på Formosa reste sig och organiserade politiska råd som krävde en demokratisk konstitution för ön. Guvernören ställde upp på förhandlingar med befolkningen för att vinna tid, i väntan på att förstärkningar skulle anlända från fastlandet. När de kinesiska trupperna anlant började en blodig repression. Amerikanerna anger antalet offer till 5000 döda; invånarna på Formosa talar om 20000 mördade.³³ Historien tog sin hämnd på Chiang Kai-shek genom att han idag utsätts för ett hårdnackat, underjordiskt hat från det olyckliga folket på denna ö.

Som Trotskij tidigt observerade, var Kuomintangs diktatur inte fascistisk till sin karaktär.³⁴ I motsats till de fascistiska regimerna hade man inget stöd bland de småborgerliga massorna, vilka tvärtom var våldsamt fientliga. Den var en militärdiktatur baserad på en allians mellan godsägare, vissa skikt bland kompradorerna och den väldiga mängd militärer och högre byråkrater som profiterade på regimen. Enligt den schweiziska tidskriften *Der Bund*, hade Kina 67773 generaler i aktiv tjänst (den 15 juni 1948). Men kriget förändrade regimen bas. Ching Kai-shek, som var avskuren från de stora industricentra och de viktigaste skikten bland kompradorerna, tvingades alltmer att stödja sig på de mest konservativa och efterblivna godsägarna. På grund av detta kom den politiska vikten av representanterna från denna klass (framför allt klicket i Kuomintangs centralkommitté) att bli avgörande.³⁵ Detta förklarar misslyckandet för kompromissen 1946. Den industriella bourgeoisie i norra Kina hade stött kompromissen och sände den 13 mars 1946 en delegation till Kuomintangs högkvarter för att få till stånd ett omedelbart stopp på fientligheterna.³⁶

Generalissimus karriär

Chiang Kai-sheks personlighet speglar verkligen den regim han inkarnerade. Harold Isaacs har gjort ett porträtt av den kinesiske diktatorn som är lika grymt som det är trovärdigt. Chiang, som var son till en godsägare-handlare i provinsen Chekiang [Zhejiang], kom till Shanghai omkring 1911 och försökte där skapa sig en karriär som börsmäklare. Han kom i kontakt med de hemliga sällskapen och fraterniserade, säger Isaacs, med ”gangsters och bankirer, smugglare och bordellägare, valutaväxlarna och skumrasket i fördragshamnarna”. När han var på väg att fängslas räddades han av sina beskyddare bland kompradorerna, varpå han reste söderut för att ansluta sig till Sun Yat-sen. Som ung karriärofficer utvaldes han av den kinesiska republikens fader till att tillbringa sex månader i Moskva 1923. När han återkom blev han kommandör för Whampoos militärakademi, som upprättats och underhölls med ryskt bidrag. Det var från denna position han utgick 1925 för att leda den militära expedition som skulle krossa revolutionen 1927 och ena Kina under hans diktatur. Massakrerna som han ansvarade för lämnade sår som är kännbara än idag.

Från april till december 1927 avrättades 37985 personer för ”politiska brott”. Från januari till

Handbook, sid. 84-85.

³² Robert Payne, *Journey to Red China*, sid. 110, Heinemann, London 1947.

³³ *United States Relations with China*, sid. 925-33. Belden, a.a., sid. 394-97.

³⁴ L. Trotskij. Ett brev till vänner i Peking, *For a Strategy of Action, Not of Speculation*, 3 oktober 3 1932 (*La Lutte de Classe*, nr 46-47, januari-februari 1933).

³⁵ Belden, a.a., sid. 422.

³⁶ Payne, a.a., sid. 109.

augusti 1928 uppgick antalet dödsdömda till 27699. Man har uppskattat att i slutet av 1930 140 000 politiskt oppositionella hade avrättats av regimen. För 1931 anger ofullständig statistik för enbart sex provinser att 38778 personer avrättats där under årets lopp av den politiska polisen.

Förändringar som kriget medfört

Chiang Kai-shek behöll sin dominerande ställning, säger Isaacs, genom att genast erbjuda fördelar till alla de härskande klasserna och genom att effektivt manövrera bland de inbördes fientliga militära klickarna.³⁷ Men förändringen i styrkeförhållandet mellan jordägarna och kompradorerna under kriget påverkade i grunden Kuomintang's maktställning. Ännu mer avgörande var utvecklingen under samma period av organ för självbestämmande och självstyre bland bönderna i norra Kina och Manchuriet. I de avlägsna byar där de japanska trupperna inte kunnat sända in annat än rekognoseringstrupper, och som Kuomintang's trupper brådstörtat hade övergett, organiserades starka kärnor av antiimperialistiskt motstånd och lokal demokrati. Den i byarna hemligt valda administrationens milis dök till och med upp bakom de japanska linjerna.

Den kommunistiska Åttonde routearmén började snart samordna denna motståndsrörelse under sitt eget ledarskap. Då man hade otillräckligt med kadrer, tvingades man ge byarna en stor grad av självständighet och demokrati. Administrativa enheter som hade organiserats på ett ganska löst sätt togs om hand av en uppifrån inrättad central instans, ”regeringen för gränsregionen Shansi-Hopei-Shantung-Honan” [Shanxi-Hebei-Shandong-Henan], vilken gav lokala och ickekommunistiska element betydande representation.³⁸ Mot slutet av kriget kontrollerade denna ”regering”, tillsammans med de maktorgan som de kommunistiska partisanerna upprättat i andra delar av landet, redan nära 90 miljoner människor.³⁹

Även om bondemassorna betraktade de nya auktoriteternas åtgärder med misstro, eftersom de fram till 1946 verkade motarbeta jordreformen, så såg de ändå den nya regeringen som den första som inte agerade med tvång och mot folket. De var beredda att ge den sitt stöd från det ögonblick som deras grundläggande krav om jord fick gehör.⁴⁰

Chiang Kai-shek-regimen fann sig således stå inför en utmanare vars styrkor fortsatte att växa. Dess egna styrkor tunnades alltmer ut, sönderfrätta av en otyglad korruption. Belden citerar ett fall där utnämningen av en general till kommandör för en bataljon stoppades eftersom han inte kunde betala den sedvanliga ”gåvan” till sina överordnade. Han utnämndes då istället till chef för regementets transportenhet. I denna ställning var han tvungen att ge en sjundedel av all bensin till officeren som var chef för bränsledepån, och dennes överordnade tog hand om ytterligare en sjundedel av bensinen. Generalen tvingades då sälja fett och smörjoljor på svarta marknaden för att ersätta den bensin som de korrupta officerarna lagt beslag på.⁴¹ Den kinesiske författaren Pei Wan-chung rapporterar att i provinsen Hopei hade borgmästarna i de byar som var skyldiga att sända ut unga rekryter till armén organiserat ett system enligt vilket varje familj som betalade stora penningssummor kunde behålla sina söner hemma.⁴² Samtidigt skrevs de saknade soldaterna in i regementsböckerna så att officerarna kunde stoppa deras

³⁷ Harold Isaacs, *No Peace for Asia*, Macmillan, New York 1947, sid. 54-55, 60-61.

³⁸ Belden, *a.a.*, sid. 28, 52-53, 55, 71, 84.

³⁹ Rapport från John P. Davies, Jr., *United States Relations with China*, sid. 567.

⁴⁰ Belden, *a.a.*, sid. 83, 84, 161-62.

⁴¹ Belden, *a.a.*, sid. 376.

⁴² *N.Y. Herald Tribune*, 8 juli 1947. General Wedemeyer utsträcker denna slutsats till att gälla hela Kina. *United States Relations with China*, sid. 759.

löner i egna fickor. Resultatet blev att åtskilliga vapengrupper inte hade mer än 60 procent av den planerade bemanningen.⁴³ Situationen blir ännu tydligare då man vet att Kuomintang officerare mycket ofta sålde sina vapen till kommunisterna.

Den valutareform som i augusti 1948 införde *guldyuan*-valutan hade förberetts så hemligt att inte ens den kinesiska regeringens amerikanska rådgivare hade informerats. Snart kom det dock fram att generalsekreteraren i finansministeriet hade organiserat sin egen lilla spekulation på börsen i Shanghai genom att han kände till datum och detaljer i reformen!⁴⁴ General Wedemeyers rapport visar att skattemyndigheterna krävde mer från bönderna än de kunde betala, medan rika affärsmän och handlare undgick skatt genom att presentera falska räkenskaper.⁴⁵ Samma rapport meddelar att ”under åren före kriget hade den kinesiska hamntullen ett rykte av effektivitet och hederlighet som saknade sin like i världen. Nu för tiden ... är korruptionen... utbredd, och värre ... än vid någon tidpunkt under de senaste 94 åren.” Handlarna mutade tulltjänstemännen för att få igenom sina varor illegalt, undvika licenskostnader, tullavgifter och priskontroller, eller helt enkelt för att underlätta hanteringen. De administrativa kostnaderna för att samla in avgifter utgjorde emellertid i medeltal bara 10 procent, medan de ”administrativa” utgifterna för skatteindrivningen i finansministeriets Byrå för direktskatter nådde så högt som 60 procent.⁴⁶

Medelklassens revolt

Till skillnad från regimens höga dignitärer, som kunde få inkomster genom organiserade be-
drägerier och korruption, tvingades majoriteten av de lägre funktionärerna in på korruptionens väg på grund av deras otillräckliga löner. Inflationen slog hårdare mot funktionärerna och den lönearbetande medelklassen än mot industriarbetarna. I mars 1948 fick en universitetsprofessor 10 miljoner kinesiska dollar (ca 20 amerikanska dollar) i lön.⁴⁷ Han hade ingen möjlighet att utöka denna svältlön med någon extrainkomst. Så under dessa villkor var det knappast förvånande att ”de kultiverade, intellektuella klasserna nästan fullständigt alienerades från regimen”.⁴⁸ Och som ett uttryck för detta uppstod imponerande protesterörelser kring universiteten.

Särskilt under 1946 förekom demonstrationer till stöd för vapenstilleståndet. Men såväl de demonstranter som hyllade ledarna för Kuomintang, som de som hyllade ledarna för Kinesiska kommunistpartiet, attackerades av polisen och armén. I Suchow [Suzhou] dödades 12 studenter och 27 sårades. Skolans rektor var också bland de dödade. I Kunming mördades två professorer efter att ha talat vid ett möte till stöd för vapenstilleståndet.⁴⁹ 1947 blev rörelsen allt starkare. Studenter vid universiteten i Shanghai, Peking och Nanking [Nanjing] proklamerade generalstrejk. Ca 3000 studenter från Transporthögskolan ockuperade Norra stationen i Shanghai och tog över ett tåg och krävde att det skulle föra dem till Nanking för samtal med regeringen.⁵⁰ Studenterna försökte organisera den nationellt omfattande strejken den 2 juni. Repressionen blev snabb och våldsam. Tusentals soldater och poliser omringade universiteten i Shanghai och Nanking och arresterade och misshandlade hundratals studenter.

⁴³ Belden, *a.a.*, sid. 376.

⁴⁴ *Neue Zürcher Zeitung*, 9 september 1948.

⁴⁵ *United States Relations with China*, sid. 758.

⁴⁶ *United States Relations with China*, sid. 799.

⁴⁷ *Neue Zürcher Zeitung*. 15 juni 1948.

⁴⁸ *The Times*, 19 maj 1948.

⁴⁹ Belden, *a.a.*, sid. 399.

⁵⁰ *United States Relations with China*, sid. 238-39. *Neue Zürcher Zeitung*, 21 maj 1947. *Le Soir*, 22 maj 1947.

Vid Hankow [Hankou] och Chungking skedde samma sak och antalet offer blev högt. Niohundraotjugotre arresterades, dussintals dödades och tusentals sårades – sådan blev balansräkningen för studentrörelsen 1947.⁵¹

På våren 1948 kom studentrörelsen igång igen. I Peking stormade en massdemonstration en polisbarriär. Det resulterade i ett antal döda och sårade på båda sidor. I Kunming den 15 juli 1948 gjorde polisen en räd mot universitetet, dödade fem studenter, sårade ett hundratal och arresterade 1200, av vilka 300 sändes till koncentrationsläger. Fångarna utsattes för fruktansvärd tortyr; 30 begravdes levande. I augusti 1948 sattes en speciell domstol upp för att hantera ”uppstudsiga studenter”. Tusentals studenter och hundratal lärare avskedades från mellan- och högskolor.⁵²

Även arbetarrörelsen i de stora industricentra upplevde en ökande aktivitet under de första efterkrigsåren. Under 1946 ägde 1600 strejker rum i Shanghai.⁵³

Arbetarna kämpade sig till en glidande löneskala och flera andra åtgärder för att dämpa de värsta effekterna av inflationen. Under 1947 kom en ny strejkvåg, som i Shanghai i maj nästan nådde generalstrejkens nivå, i protest mot att systemet med glidande löneskala tillfälligt hade stoppats.⁵⁴ Systemet återinfördes. Under 1948 fick den accelererande inflationen och den försvårade militära situationen emellertid till följd en period av reträtt för arbetarrörelsen. Kampen för elementära personliga och familjebehov tog över. Apatin spred sig bland folket och man började förlita sig på att arméerna skulle lösa problemen. Det förekom enbart störningar som berodde på svälten, de s.k. risupproren.

Regeringen förlorade sin auktoritet fullständigt. Önskan om fred dominerade. Alla nationens klasser kände djup avsky för regimen, men en klass skulle utdela det sista slaget. Det blev bondeupproren som störtade Chiang Kai-shek.

Den agrara frågan

Kinas ojämna historiska utveckling demonstreras tydligast av jordbrukets olika utveckling i Kinas regioner. Följaktligen är det omöjligt att enkelt beskriva klassförhållandena i de *kinesiska* byarna eftersom förhållandena varierar enormt från region till region. Några generaliseringar är dock möjliga. Jordbruket i provinserna *söder* om Yangtze är i allmänhet mer avancerat än i de norra provinserna. I norr, långt från kusten och huvudjärnvägarna, finner man också tydligare rester av feodalism inom jordbruket.⁵⁵ I södra Kina är gårdarna mindre än i norr. Men denna skillnad speglar bara jordbrukets fattigdom i norr, där bönderna inte klarar att livnära sig på mindre arealer. Bara hälften av gårdarna i södra Kina har en areal större än 1,3 tunnland och 20 procent mer än 2,7 tunnland. I norra Kina har 73 procent av gårdarna mer än 1,3 tunnland, endast 50 procent är större än 2,7 tunnland och 35 procent större än 4 tunnland. Dessa siffror visar också att de kinesiska gårdarna är extremt små.⁵⁶

I norra Kina dominerar systemet med små jordägare; i söder utgörs majoriteten av arrende- och andelsbönder. Dock har antalet självägande bönder minskat avsevärt i hela Kina sedan

⁵¹ Belden, *a.a.*, sid. 400-02.

⁵² Belden, *a.a.*, sid. 404. *United States Relations with China*, sid. 277, 869, 872. *Neue Zürcher Zeitung*, 17 juli 1948.

⁵³ *Neue Zürcher Zeitung*, 12 augusti 1947.

⁵⁴ *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 12 maj 1947.

⁵⁵ Harold Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, Seeker & Warburg, Ltd., London 1938, sid. 28. Belden, *a.a.*, sid. 155.

⁵⁶ *China Handbook*, sid. 609-10.

sekelskiftet, vilket framgår av officiella Kuomintang-källor. I vissa provinser i södra Kina har andelen bönder som äger sin jord minskat kraftigt – i provinsen Chekiang (söder om Shanghai vid kusten) till 18 procent; i den rika provinsen Kwantung [Guangdong], där Kanton är beläget, 21 procent, i Fukieng, mellan Chekiang och Kwantung, 25 procent, etc. Flera jordbruk har blivit kapitalistiska och många småjordbrukare har ersatts av arrendatorer och andelsjordbrukare.⁵⁷

Professor Chen Han-seng uppskattade 1936 att 65 procent av de kinesiska bönderna antingen inte hade någon jord alls eller så lite att den knappast gick att leva på.⁵⁸

Det kinesiska jordbruket utmärks också av en kraftig differentiering vad gäller *sättet att betala* jordränta. Denna ränta betalas ibland in natura enligt en fast taxa, ibland som en del av den årliga skörden. I allmänhet betalas avgiften för industriella grödor (bomull, te) med pengar, livsmedelgrödor företrädesvis som en del av skörden. Denna ränta är extremt hög. Officiella Kuomintang-källor anger ”medelvärdet” till mellan 40 och 60 procent av skörden, men i åtskilliga fall tar godsägarna mer än 60 procent av skörden, som följande tabell visar:

Procent av jordbruken som betalar⁵⁹			
Provins	från 50% till 60% (av skörden)	60% till 70% (av skörden)	över 70% (av skörden)
Hopei [Hebei]	6.9	16.0	9.2
Szechuan [Sichuan]	28.9	21.7	2.4
Shantung [Shandong]	3.4	9.4	11.7
Suiyuan	6.3	12.5	6.3
Honan [Henan]	11.0	13.6	2.2
Shansi [Shanxi]	24.8	14.3	0.8
Fukien [Fujian]	19.3	9.7	2.2
Tsinghai [Qinghai]	9.1	4.5	4.5
Hunan	16.5	5.5	3.3
Kansu [Gansu]	4.9	4.9	2.4

För att fullborda denna bild måste man lägga till att godsägarna i praktiken fastställde räntan godtyckligt och den varierade ofta från skörd till skörd i avsaknad av skrivna kontrakt. Även med skrivet kontrakt var det godsägaren som tolkade det som han ville eftersom bonden oftast var illitterat. Slutligen är det nödvändigt att påpeka att avgifterna som angetts ovan bara avser avgiften för jorden. Om godsägaren samtidigt tillhandahöll en del verktyg eller gödning, krävde han ytterligare betalning.⁶⁰

Efterbliven landsbygd

Godsägarna var inbördes ganska olika. I norr bodde de i allmänhet vid sina egendomar; kapitalet flöt från staden till landsbygden; affärsmannen tenderade att bli godsägare. Det var tvärtom i söder, där ägaren i allmänhet bodde i staden. Han investerade de räntor han uppbar i handel och industri. Kapitalet flöt från landsbygden till staden.⁶¹ I båda fallen skedde dock

⁵⁷ *China Handbook*, sid. 605. Vi läser: ”Jordägandet koncentrerades mer och mer i händerna på en liten del av befolkningen.”

⁵⁸ *Agrarian Problems in Southernmost China*. Citerat av Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, sid. 27-28.

⁵⁹ *China Handbook*, sid. 608.

⁶⁰ Bowman, ”The Chinese Peasant”, *a.a.*

⁶¹ Agnes Smedley, *Feudal Vestiges in the Chinese Countryside*, i Sneevliets magasin *De Nieuwe Weg*, nr.2 1933.

aldrig kapitaliseringen av jordrönten genom industrialisering eller mekanisering av jordbruket, förbättring av jorden eller ökad arbetsproduktivitet. Den skedde antingen genom att man tog jorden från ruinerade bönder och styckade upp den mellan andra bönder, som brukade den med samma ålderdomliga metoder, eller genom ocker, handel eller en kombination av dessa olika operationer. Detta förklarar den betydande eftersläpningen i jordbrukets utveckling i relation till befolkningsökningen.⁶²

Borgerliga ekonomer försöker förklara denna efterblivenhet med bristen på odlingsbar mark eller för högt födelsetal. I verkligheten är det en fråga om ett fenomen som sedan länge är välkänt i Ryssland och idag också i Indien. På grund av jordbristen har godsägarna intresse av att behålla den småskaliga intensiva produktionen, i stil med trädgårdsodling, utan att införa moderna tekniker och produktionsmetoder. Varje år berövas jordbruket hela överskottet och en del av existensmedlen tas från jordbruket för att föda och berika godsägarna, byråkraterna och de oräkneliga officerarna. Denna permanenta jordbrukskris kan inte lösas med mindre än att ägarna exproprieras, att en ny koncentration av jord görs omöjlig genom nationalisering, att köp och försäljning av jord förbjuds och att landsbygden får resurser till att vara en marknad för städernas industrier, vilka i sin tur kommer att ge landsbygden de instrument som behövs för att väsentligt öka jordbruksproduktionen.

Tyngda under skatter och ocker

Förutom denna grundorsak till den kinesiske bondens fattigdom fanns även andra svårigheter, främst de feudala kvarlevorna, ockret och de övermäktiga skatterna. Feodala kvarlever fanns allmänt i norra Kina och även i vissa provinser i södra Kinas inland. Inte långt från Shanghai kunde man se godsägarnas tegelslott omgivna av böndernas miserabla skjul. Ledaren för varje *sai* (en social enhet för ett antal byar) var på en och samma gång domare, handelsman, skatteindrivare, ockrare och skarprättare. Han hade sin egen armé som rekryterats på ”frivillig” basis bland hans tjänare och fattigbönderna i området. Tvångsarbete, godsägarens feudala rätt över böndernas hustrur, konkubinsystemet, var vitt utbrett.⁶³

Ocker blev den direkta konsekvensen av den orimliga räntenivån, vilken hindrade bönderna från att lägga upp den minsta reservfond. Ockret ökade avsevärt genom *kommersialiseringen* av jordbruket, vilken band skördens värde till fluktuationerna på världsmarknaden. Om en dålig skörd genom naturens nycker, eller som en konsekvens av prisfluktuationerna, gjorde det omöjligt för arrendebonden att betala skatterna till regeringen och räntorna till godsägaren, blev han tvungen att låna utsäde för den kommande säsongen eller till och med matvaror för att förse sin familj med hirs och ris. Låneräntan var extremt hög och fortsatte uppåt under senare år. Vid krigets inledning nådde den 40 till 60 procent per år. Under kriget översteg den 100 procent för *tre månader*.

Vem kunde under dessa förhållanden bli förvånad över att ”de mest välbyggda och stabila husen i byarna och småstäderna alltid var pantbankerna”? Eller över fattigböndernas bittra talesätt i Shansi-provinsen: ”Under goda år odlar godsägaren grödor på fälten. Under dåliga år odlar han pengar i sitt hus”.⁶⁴

Under kriget försökte de fyra familjerna få ta del av ockerverksamhetens väldiga profiler.

⁶² Belden återger i denna fråga (*a.a.*, sid. 147) följande fakta: Från ca 1650 till nu har befolkningen i Kina växt från 70 miljoner till 450 miljoner, medan den brukade arealen endast ökat från 53 miljoner hektar till 106 miljoner!

⁶³ Agnes Smedley, *a.a.* Belden, *a.a.* sid. 155, 158.

⁶⁴ Belden, *a.a.*, sid. 152-53. Isaacs, *a.a.*, sid. 29.

Deras Böndernas Bank och framför allt ”regeringens” bondekooperativ, som innan kriget inte hade bistått med mer än 15 procent av böndernas lån, hade nu 80 procent. Dessa kooperativ lånade ut till byhövdingar och små godsägare, vilka i sin tur lånade ut till bönderna. Som i den populära serieteckningen under bondekriget: arrendebonden bar ensam hela kostnaden för de underbara institutioner som krossade honom och drev honom till revolt.

Skatternas betungande storlek har betonats om och om igen. I Kinas historia är exemplet oräkneliga på övermäktiga skattesystem som drivit bönderna till uppror.⁶⁵ Men aldrig tidigare hade de drivits till sådana ytterligheter som under de sista åren av Kuomintangs regim. Förutom jordskatten fanns ett dussintal olika skatter som från 1941 började drivas in som naturaskatter. Under 1942 etablerades regeringsmonopol på handeln med salt, socker, tobak och tändstickor.⁶⁶ Samtidigt infördes och utvidgades systemet med militära rekvisitioner av arbetskraft och jordbruksprodukter, vilket fick hela bygder att förblöda.

I den artikel som tidigare citerats, rapporterar författaren Pei Wan-chung att ingen i Hopei-provinsen 1946 kunde ta emot en *mow* land som gåva, specialskatterna översteg den årliga avkastning man kunde krama ur den lilla jordbiten. Belden beskriver ett fall på Chengtuslätten [Chengdu] där den speciella jordskatten översteg den årliga produktionen med mer än 100 procent. Och i Honan-provinsen upptäckte samme författare ett fall där Kuomintang-arméns rekvisition var tusen gånger så hög som jordskatten. Detta fick en avgörande konsekvens – bönderna förlorade inte bara sin jord, mat och kläder, de tvingades också att sälja sina kvinnor och barn som konkubiner eller tjänare till skatteindrivarna eller officerarna som ledde rekvisitionerna.⁶⁷

Där den dominerande jordbrukstypen var småbruk, medförde den kontinuerliga exproprieringen av småbönderna genom de mycket höga jordräntorna, ockret och skatterna, att *egendomen* till slut koncentrerades i byhövdingarnas, ockrarnas och kompradoreernas händer. Det var inte svårt att finna godsägare som ägde 20000 *mow* (13,5 ha) eller mer. Tio procent av jordbruksbefolkningen i Kina – godsägare och rika bönder – ägde 55 till 65 procent av jorden. I Shansi-provinsen [Shanxi] ägde 0,3 procent av familjerna 24 procent av jorden. I Chekiang ägde 3,3 procent av familjerna hälften av jorden. Och i Kwantung, där 2 procent av familjerna ägde 53 procent av jorden, ägde 74 procent bara 19 procent av jorden.⁶⁸

Detta förklarar varför böndernas omätliga jordhunger snart kom att omvandlas till ett klasshat – mot godsägarna och alla deras allierade. Detta hat påskyndade Chiang Kai-sheks fall.

Chiang Kai-sheks kollaps

När den ekonomiska och politiska situationen blev outhärdlig för alla produktiva klasser i samhället; när alla konflikter tenderade att lösas med våld; när de klasser som stödde den orkeslösa makten förlorat all tro på sig själva; när indignationen och revolterna ständigt ökade; när det förflutna och framtiden konfronterades i varje social konflikt; när landets styrande i en sådan kritisk stund ser sin makt definitivt falla sönder, så sätter de allt på spel i en ödesdiger och ogenomtänkt aktion eftersom de saknar kraft att vända händelsernas gång. Det som Louis XVI:s flykt till Varennes var för den franska aristokratin och Kornilovs statskupp var för den ryska bourgeoisie, det var Chiang Kai-sheks manchuriska äventyr för

⁶⁵ Owen Lattimore, *The Making of Modern China*, sid. 78-84. George Allen & Unwin Ltd., London 1945. Isaacs, *a.a.* sid. 3.

⁶⁶ *China Handbook*, sid. 200-04.

⁶⁷ Belden, *a.a.*, sid. 157-58.

⁶⁸ Belden, *a.a.* sid. 149-50.

de kinesiska härskande klasserna.

Vi har sett att när vapenstilleståndet ingicks i början av 1946 under överinseende av Marshall, då var Kuomintang fortfarande klart militärt överlägset de kommunistiska arméerna. Vid den tiden var ingenting ännu helt avgjort. Bönderna hade ännu inte definitivt bestämt sig. Uppror förekom fortfarande sporadiskt. Det var då som Chiang Kai-shek, mot amerikanernas inrådan, men med deras stöd, förflyttade sina bästa arméer till norra Kina och Manchuriet och inledde en offensiv för att driva ut kommunisterna ur de få städer de fortfarande ockuperade efter ryssarnas uttåg.

Denna manöver visade sig fatal i alla avseenden. Militärt tøjde den ut regeringsarméernas kommunikationslinjer till det yttersta, vilket slutade med isolering och fullständig inringning långt från understöds- och viktiga centra i centrala Kina. Politiskt tvingade det kommunistpartiet att proklamera en jordreform för att få böndernas aktiva stöd. Och socialt provocerade det fram en indignerad fientlighet från samma bönder på grund av de trakasserier och den repression de utsattes för. Följden blev uppror i en sådan skala att Kuomintangs nederlag blev oundvikligt.

Förgäves avrådde de amerikanska rådgivarna, inklusive general Wedemeyer själv, Chiang Kai-shek från den manchuriska kampanjen och förslog att han först skulle konsolidera sina ställningar på norra slättlandet.⁶⁹ Generalissimus Chang var beredd att ta chanser, på samma sätt som han varit beredd att sabotera uppgörelsen med Mao Tse-tung. Han hade använt en sådan taktik med framgång när han krossade revolutionen 1927. Men de revolutionära eldarna var färre då och mer isolerade. Nu handlade det om hela landet. 1927 kunde blixtanfall av en koncentrerad styrka överflygla de viktigaste revolutionära centra ett efter ett, men tjugo år senare visade sig en liknande koncentrerad styrka vara ansatt från alla sidor genom upprorets utbredning.

Till en började verkade Chiangs aktion krönas med framgång. Den 23 maj 1946 intog regeringsstyrkor den viktiga staden Changchun i Manchuriet; kommunisterna tvingades överge belägringen av Tatung, ett viktigt kommunikationscentra i Shansi-provinsen. Den 10 oktober intog regeringstrupperna Chihfeng, det sista kommunistiska fästet i Jehol-provinsen [Chengde], liksom den stora staden Kalgan. I november ockuperade de staden Tunghua i Manchuriet, och i mars 1947 ockuperade de slutligen Yenan, som hade varit den kommunistiska huvudstaden under kriget med Japan.

Kommunisterna tar initiativet

Dessa snabba framgångar blev möjliga genom att det kommunistiska kommandot undvek att dras in i stora operationer. De kommunistiska trupperna retirerade systematiskt från städerna till landsbygden, och nöjde sig med att klippa av kommunikationslinjerna mellan de urbana centra som ockuperats av regeringstrupperna och ständigt trakassera dem. Även om Kuomintangs trupper i början av 1947 fortfarande var numeriskt överlägsna med två till ett och ännu mer i fråga om vapen, kom de kommunistiska trupperna snart att ta initiativet från de orörliga Kuomintang-kontingenter som skyddade städerna.

Kommunisterna utnyttjade sitt initiativ till en djärv manöver som kröntes med fullständig framgång. Den kommunistiske generalen Lui Po-chengs arméer [Liu Bocheng] marscherade från basen i Shantung, nära havet, mot Honan-provinsen i centrala Kina och avskiljde västerut de regeringsstyrkor som hade erövrat Yenan [Yanan] från Kuomintangs huvudstyrkor i

⁶⁹ *United States Relations with China*, sid.131-32.

Suchow-Nanking-området [Suzhou-Nanjing]. General Lius styrkor nådde Yangtze och började korsa floden i juni 1947. Andra kommunistiska styrkor följde efter och en ny front öppnades på Yangtzes stränder i centrala Kina. Samtidigt fortsatte Liu sin marsch och etablerade på hösten 1947 till slut sitt högkvarter i bergen mellan Nanking och Hankow, i hjärtat av Kuomintang-imperiet, varifrån de avgörande attackerna sedan under 1948 utgick mot regeringsstyrkorna.⁷⁰ Härmed inleddes den storstilade omringningsmanöver som ledde till att Kuomintang-trupperna besegrades i slaget vid Suchow 1948.

Det skulle dock vara orättvist att tillskriva de kommunistiska manövrernas framgång, och regeringens misslyckande, enbart till Kuomintangs respektive kommunistpartiets generalers olika strategiska förmåga. Det är sant att det fanns en sådan skillnad, att de kommunistiska ledarna, som förlitade sig på militärkonstens fundamentala regler, i första hand försökte krossa fiendestyrkorna⁷¹, medan Kuomintangs generaler strävade efter att inta de stora städerna.

Dessa olika strategier återspeglade också de två arméernas olika struktur och skillnaden i deras sociala funktion. Chiang Kai-sheks armé var en socialt konservativ armé som släpade på ett ändlöst följe av parasiter, som parasiterade på landsbygden och var allmänt avskydd av befolkningen, som hela tiden förlorade styrka under marschen på grund av deserteringar och vårdslöshet, som var avskuren från försörjningsbaserna i söder och därför tvingad att gruppera sig runt flygfält där förnödenheterna kunde komma med flyg – en tung, orörlig armé, ständigt trakasserad av partisaner och alltmer demoraliserad. Mao Tse-tungs armé var extremt rörlig, en armé för social revolution, som hela tiden sökte böndernas sympati genom att fördela jord och matvaror⁷², som kunde dela sig i otaliga kolonner, vilka under färdens gång växte sig allt större genom tillströmningen av revolterande bönder, som var utan bagage och åtföljande följe (med prostituerade m m), som nöjde sig med samma enkla mathållning som befolkningen i det område man genomkorsade – Maos Tse-tungs armé var extremt rörlig, omöjlig för motståndaren att få grepp om och använde med ständig framgång en taktik med infiltrering och såg moralen växa efter varje framgång och varje utvidgning av bondeupproren. Oavsett vilken strategi Chiang hade valt, skulle han i förväg ha förlorat detta inbördeskrig.

Bondeuppror

När de militära operationerna utvidgades till ett allt större antal provinser och distrikt, kom de att åtföljas av alltmer utbredda och fördjupade bondeuppror. Bönderna hade tvekat fram till sommaren 1946. Efter månader av vacklan och undanflykter bestämde sig då det kinesiska kommunistpartiets ledning för att tillåta fördelning av jorden. Detta var nödvändigt för att stoppa regeringsarméernas offensiv mot de stora städerna och för att rekrytera nya styrkor. Bondupproren började bli kännbara bakom de kommunistiska linjerna i territorier som stod under ”Gränsregion-regeringens” jurisdiktion. Till en början tveksamt, men efterhand som de blev medvetna om sin styrka under de frekventa offentliga mötena⁷³ med växande självförtroende, exproprierade fattigbönderna 21000 gods i Shansi-Hopei-Shantung-Honans gränsregion under sommaren 1947.⁷⁴ Detta exempel fick en oemotståndlig attraktionskraft för bönderna i angränsande områden, och sedan för bönder i hela Kina.

⁷⁰ Belden, *a.a.*, sid.360-61. Rapporten om militära operationer är huvudsakligen baserad på uppgifter från A. Steele vid *N.Y. Herald Tribune*.

⁷¹ Militär taktik skisserad av Mao Tse-tung i hans tal på juldagen 1947. Belden, *a.a.*, sid. 322.

⁷² Belden, *a.a.*, sid. 361, 381.

⁷³ Möten för att ”göra upp räkningen” med eller ”samla upp klagomål” mot godsägarna. Belden, *a.a.*, sid.30-31.

⁷⁴ Belden, *a.a.*, sid. 200.

Förgäves satte godsägarna sin tillit till Kuomintang's styrkor, eller sina egna väpnade band, för att stoppa upproren. De ”skyttebrigader” som de organiserade mot ”banditerna” regerade i byarna med ren terror, men denna terror producerade ständigt nya rekryter till Maos arméer och partisangrupperna.⁷⁵ Många studenter och funktionärer gav sig iväg från de stora städerna för att ansluta sig till de kommunistiska styrkorna.⁷⁶ Under andra halvan av 1947 uppstod en ny väpnad styrka ur bondeupproren i Hopei, Honan och Shantung. Längre söderut tvingade ett uppror i Kiangsi [Jiangxi] Kuomintang att öppna en ny front. Tillsammans med studenter och lägre funktionärer anslöt sig kvinnor som reste sig mot det tusenåriga slaveriet. Deras ”Kvinnoförbund”, med kvinnornas frigörelse på sina banderoller, invaderade byarna. Nederlaget var inte avlägset. Men kommunisterna förstod att den lättaste och mest avgörande segern inte är den på slagfälten, utan den som vinnas i motståndarméns sinnen och hjärtan. Från 1948 satte de in all kraft på att splittra regeringens arméer. Den demokratiska strukturen i deras armé, avsaknaden av privilegier bland officerarna, omsorgen om soldaterna, den var-samma behandlingen av fångarna, banade väg för en radikal samhällsförändring.

Chiangs officerare, som redan var svårt demoraliserade, behandlade sina egna soldater lika brutalt vid de första motgångarna som man hade behandlat bönderna. Tusentals skadade övergavs utan hjälp, hundratusentals soldater utan mat och kläder fick inte ens lön.⁷⁷ Det var mot dessa grupper som kommunisterna koncentrerade sina insatser, sina försök till fraternisering. Med början i maj 1947 meddelade pressen att speciella ”tillsyns”-avdelningar skulle förhindra massdesertering av regeringssoldater i Manchuriet.⁷⁸ I januari 1947 gick hela den amerikanskt utrustade 26:e divisionen över till det kommunistiska lägret.⁷⁹

Ett år senare hade denna rörelse blivit omöjlig att stoppa. I september 1948 erövrades Tsinan [Jinan], huvudstaden i Shantung, tack vare att soldaterna som försvarade staden deserterade. Under samma månad kapitulerade också den viktiga staden Kaifeng och andra städer. Chiang Kai-shek förlorade under ett par veckor tre arméer och 300 000 man. Situationen för hans bästa arméer i Manchuriet blev ohållbar. 60:e och 7:e regeringsarméerna, som belägrades i Changchun, förlorade inom ett par veckor 13000 soldater och officerare till det kommunistiska lägret, därefter kapitulerade de nästan utan strid. I Chinchow [Jinzhou], en annan manchurisk stad, kapitulerade 12000 man. De kommunistiska trupperna intog Mukden, Manchuriets huvudstad, och genom en snabb marsch i december 1948 förenades de kommunistiska styrkorna på Stora slätten, ockuperade snabbt Tientsin och Peking och krossade Kuomintang's huvudstyrka i slaget vid Suchow.

Kuomintang's militära kollaps skakade kraftigt regimens grundvalar. Framstående militära chefer som general Fu Tso-yi [Fu Zuoyi], Pekings kommandör, gick över till Maos läger. En anda av var och en för sig utmärkte den slutgiltiga upplösningen av regeringspartiet. Man försökte rädda skinet genom desperata manövrer och startade en terrorregim i Shanghai som inte bara riktades mot kommunisterna utan även mot bourgeoisien.⁸⁰ Den senare lade sin

⁷⁵ *N.Y. Herald Tribune*, 8 juli 1947.

⁷⁶ Belden, *a.a.*, sid. 406. I oktober 1948 gick 4500 studenter över på tio dagar.

⁷⁷ *The Times*, 20 november 1948.

⁷⁸ *Neue Zürcher Zeitung*, 27 juni 1947.

⁷⁹ Belden, *a.a.*, sid. 351.

⁸⁰ Främst genom avrättning av spekulanter, arrestering av ägarna till de största textilfabrikerna och av Tu Yuehsen, opiumkung i Shanghai och ledare för Kuomintang's gula ”fackföreningar”. (Belden, *a.a.*, sid. 409.) Belden, och även andra, menar att bourgeoisien tvingades återupprätta kommersiella förbindelser med de områden som ockuperats av kommunisterna. *Neue Zürcher Zeitung*, den 19 november 1948, uppskattar att 25 till 40 procent av de varor som importerades i Kuomintang's hamnar fortsatte genom de kommunistiska linjerna.

tyngd i vågskålen och krävde ett slut på inbördeskriget till varje pris. Chiang Kai-shek avgick som regeringschef och drog sig tillbaka till sin hemprovins. Fredssamtal, som inte kunde leda någonstans, inleddes. Under tiden omgrupperades de kommunistiska arméerna längs hela Yangtze, Kinas centrala åder.

Vid midnatt den 20 april 1949, efter att kommunisterna lagt sitt sista förslag till en överenskommelse, korsade de kommunistiska trupperna floden vid flera strategiska punkter inför det obetydliga motståndet. Triumfmarschen mot Shanghai, Nanking, Hankow, Kanton [Guangzhou] och Chungking inleddes. På ett par månader blev Mao Tse-tung herre över hela fastlands-Kina. Kuomintang's diktatur hade varat 22 år, exakt lika länge som Mussolinis.

II. Perspektiven för Mao Tse-tungs Kina

Den 1 oktober 1949 utropade Mao Tse-tung Folkrepubliken Kina från Himmelska Fridens port i Peking [Beijing]. De militära operationerna hade dock ännu inte upphört. Kanton, södra Kinas metropol, föll inte förrän 15 dagar senare. Chungking intogs i slutet av oktober och Kunming, huvudstad i Yunnan, den sista provins som befriades, intogs den 10 december. Den 1 oktober kan hur som helst betraktas som det datum då hela Kina fick en ny centralmakt, dominerad av det kinesiska kommunistpartiet. Mao Tse-tung utropade Folkrepubliken Kina i namn av ett provisoriskt parlament, Kinesiska Folkets Politiskt Rådgivande Konferens (KFPRK) vilken var samlad i Peking från den 21 september till den 1 december och som antog en regeringsplattform och en provisorisk konstitution. Den Rådgivande Konferensen var ett organ som inrättades uppifrån av Kinesiska Kommunistpartiet, genom dess olika massorganisationer, och de andra politiska partier som deltog i regeringen. I realiteten är det en koalitionsregering – officiellt Folkets Centrala Regeringsråd – som idag styr Kina. Regeringen är periodiskt redovisningsskyldig, inte till KFPRK, ett tungt organ med 576 medlemmar, utan till de 149 medlemmarna i detta råds Nationella Kommitté. Som ordförande för republiken, ordförande i Folkets Centrala Regeringsråd och ordförande i Nationella Kommittén, förenar Mao Tse-tung i sin person all lagstadgande och exekutiv makt i Folkrepubliken Kina.

Man ska inte se det som att den nuvarande koalitionsregeringen bara är en kuliss, som satts upp för att föra publiken bakom ljuset, medan den verkliga makten ligger hos det Kommunistiska Partiet (KP). Bland de politiska partier som deltar i regeringen tillsammans med KP finns två som kan betraktas som genuina representanter för andra sociala klasser än proletariatet eller fattigbönderna: *Kinas Demokratiska Förbund*, som förbjöds den 13 oktober 1947 av Chiang Kai-sheks diktatur, har åtskilliga lärare, yrkesmän och småborgerliga intellektuella i sina led, liksom en del generaler med ”liberalt” rykte. Det representerar den kultiverade medelklassen i städerna och har omkring 50000 medlemmar.⁸¹ *Kuomintang's Revolutionära Kommitté*, som representerar en grupp generaler i södra Kina som övergett Chiang Kai-shek, måste betraktas som representant för en sektion inom den kinesiska bourgeoisien i söder. Bland de ”höga” i Folkets Kina finns det ett antal tidigare Kuomintang-dignitärer vars händer i flera fall besudlats av blodet från arbetare och bönder. Således är vicepresidenten i Centrala Regeringen, marskalk Li Chi-sen, känd som slaktaren av Kantonkommunen 1927. General Chen-chien, slaktaren av Hankows arbetare och bönder i Hunan-provinsen 1927, är idag ledare för den provisoriska ”Folk”-regeringen i Hunan. General Lu-han [Lu Han], Kuomintang's guvernör i Yunnan-provinsen till december 1949, och general Liu Wen-hui [Liu Wenhui], en gång känd som slaktare av bönderna i Szechwan

⁸¹ Jean Jacques Brieux, *La Chine du Nationalismes au Communisme*, Editions du Seuil, Paris 1950. sid. 411.

[Sichuan], är medlemmar i Nationella Kommittén. Denna integration av tidigare reaktionära kadrer är inte alls begränsad till instanser i regeringstoppen. I staden Tsinan, huvudstad i provinsen Shantung behöll 75-80% av ämbetsmännen sina poster.⁸² Detta fenomen, som upprepas i hela landet⁸³, är orsak till att de kommunistiska ledarnas spartanska levnadssätt fördärvas.⁸⁴ Det är mycket betecknande att en stor del av polisen i städerna togs över av de nya makthavarna, med ett resultat som mycket väl kunde ha förutsetts:

”I avsevärd grad har kvarlevor från den tidigare reaktionära polisens traditioner förorenat vår allmänna säkerhetstjänst, där en del av den tidigare personalen var tvungen att integreras.”⁸⁵

Inte desto mindre blev maktskiftet på landsbygden omstörtande och det är på god väg att fullbordas. Varhelst en jordreform genomfördes, försvann den tidigare politiska regimen tillsammans med de gamla egendomsförhållandena. *Böndernas Förbund*, som omfattar tiotals miljoner medlemmar, genomför jordreformen och har fått all behövlig makt på lokal nivå. *Folkets Domstolar*, som ända från början var genuina revolutionära organ för de revolterande bönderna, är under utveckling i centrala och södra Kina, där jordreformen just precis börjat genomföras. De är sammansatta till hälften av medlemmar som utnämnts av distriktsstyret (inklusive chefsdomaren och assisterande domare), och till hälften av medlemmar som är valda underifrån av bondeorganisationerna.⁸⁶ De högre organen (distrikts- och kantonledningarna) har börjat väljas på samma sätt. Det är bara när vi går upp på provinsnivå som vi finner ledningar som uteslutande utsetts uppifrån. Samma sak gäller borgmästarna i de stora städerna, vilka är direkt underställda centralmakten. Vad gäller *formen*, framstår den kinesiska Folkstaten som en agrar demokrati, toppstyrd av en politisk diktatur som huvudsakligen utövas av KP.

Kampen mot ekonomiskt kaos

När den Centrala Folkregeringen konstituerades hade Kuomintang-regimens kollaps gjort att de faktorer som under flera decennier bidragit till det kinesiska samhällets ekonomiska sönderfall nådde sin kulmen. En ohejdad inflation rådde. Byteshandel hade ersatt vanlig handel. Industrin var paralyserad. Medelklassen ruinerades. Förbindelserna mellan stad och land var brutna. Produktivkrafterna hade raserats. Översvämningar, svält och epidemiska sjukdomar härjade längs Chiang Kai-shek-arméernas reträttvägar.

Av den borgerliga revolutionens tre fundamentala uppgifter som kvarstod att lösa i Kina – jordfrågan, att bryta den utländska imperialismens dominerande inflytande och att fullborda det nationella enandet – var det sistnämnda akut för att stoppa det ekonomiska kaos som underminerade nationens livskraft. Utan en stark central administration kunde man inte få till stånd en ordentlig skatteuppbörd, standardisering av valutan eller en rejäl kamp mot inflationen. Utan ett enhetligt system för nationella transporter var det omöjligt att återupprätta handeln eller återuppliva industrin i de stora kuststäderna, vilka nu var avskurna från det agrara inlandet. Utan kombinationen av en effektiv central administration och ett enhetligt nationellt transportsystem, kunde kampen mot svälten inte bli effektiv. En sådan kamp kräver att det

⁸² *New China News Agency*, 1 mars 1949.

⁸³ Tal den 1 maj 1950 av Liu Shao-chi, vicepresident i regeringen och medlem i KP:s politbyrå. I *New China News Agency*s dagliga bulletin, Pragutgåvan, den 1 maj 1950, sid.13.

⁸⁴ Rapport av Chen-yun inför Folkets Konsultativa Politiska Råds Nationella Kommitté den 15 juni 1950. I *La Situation Interieure de la Chine*, publicerad av *La Documentation Francaise* den 21 oktober 1950.

⁸⁵ *Kiai Fang Je-pao (Liberation)*, Shanghais dagliga officiella organ för kinesiska KP, 10 augusti 1950. I *La Situation Interieure de la Chine*, publicerad av *La Documentation Francaise*, 21 oktober 1950.

⁸⁶ *New China News Agency*, daglig bulletin, 26 juli 1950, sid. 2.

upprättas en landsomfattande marknad för livsmedel som ersättning för de hundratals självständiga marknader på provins-, departements-, distrikts- och även landsnivå som tillåtit svält att utvecklas i isolerade områden knappt 50 mil från ett överflöd av mat. Den nya regeringen har följdriktigt ägnat sina mesta krafter åt att få tillstånd en nationell enighet, och det är på detta område som den har uppnått de snabbaste och mest anmärkningsvärda framgångarna.

Kampen mot inflationen var på intet sätt enkel, och en framgång var långt ifrån säker. Nödvändigheten av att finansiera den enorma befrielsearmén, vars styrkor tredubblades inom ett år, tvingade de nya makthavarna att fortsätta trycka upp stora sedelmängder. Som konsekvens minskade värdet av den nya valutaenheten ”Folkdollarn” snabbt. Prisindex i Peking steg från 100 i juni 1949 till 407 i oktober; till 1107 i november; till 1454 i december och fördubblades sedan till mars 1950. I Chungking, som befriades senare, tredubblades priserna mellan januari och mars 1950.⁸⁷ Samtidigt härjade en spekulation som skapade brist på många nödvändigheter.

Åtgärder för att kontrollera inflationen

Den nya maktens åtgärder mot allt detta, som förberetts av en konferens med finansiella specialister i Peking i februari 1950, underlättades genom en förnuftig åtgärd som man genast vidtog och som starkt bromsade inflationens härjningar. Istället för att införa ett artificiellt marknadspris på ”*jen min p'iao*” (Folkdollarn) och därigenom påskynda ruineringsen av dem med fast inkomst, införde den kinesiska regeringen en *glidande skala* för alla löner, arvoden och banktillgodohavanden. Man införde ett ”paritetsindex”, kallat FEN, som motsvarade medelpriset på åtta pund ris eller hirs i de sex största städerna i Kina.⁸⁸ Köpkraften för merparten av den urbana befolkningen, uttryckt i detta ”paritetsindex”, stabiliserades och medförde ett tidigt kommersiellt och industriellt tillfrisknande som begränsade effekterna av inflation och spekulation.

Regeringen tog itu med att drastiskt reducera *budgetunderskottet*. I första hand ökades, och framförallt *centraliserades*, skatterna. Å ena sidan eliminerade detta i ett slag den viktigaste källan för korruptionen under Kuomintangens styre då jordägaren för det mesta var byns skatteindrivare. De betalade inte själva något och lät det mesta av skatterna glida ner i de egna fickorna. Å andra sidan återställdes stadens och landsbygdens *fiskala likvärdighet* genom att man fastställde enhetliga överskatter på lyxprodukter (vin, spritdrycker, kosmetika, cigaretter, etc., från 60% till 120%). I andra hand drevs betydande inkomster in från de stora statliga industri-, handels- och bankinstitutionerna. För det tredje tvingade man ut ett lån, kallade ”Segerlån”, som de kommunistiska funktionärerna inte alltid utan brutalitet krävde ut⁸⁹ från egendomsägarna i städerna och på landsbygden. Statens inkomster täckte nu 80% av utgifterna (jämfört med 33% 1949!). Lånen bör ha täckt nära två femtedelar av det resterande underskottet, resten täcktes genom sedeltryckning.⁹⁰ Dessa åtgärder lade grunden för en slutlig attack mot inflationen. Inom den stora industrisektor som regeringen kontrollerade hade man, liksom de privata handelsmännen, lagrat enorma mängder färdiga produkter under inflationsperioden. Genom skatteuppbörden hade också betydande kvantiteter säd samlats i regeringens händer – skatter i form av varor dominerade fortfarande i de flesta landsbygdsregionerna. Nu inleddes en enorm stabiliseringsoperation som i ett slag skapade en enhetlig marknad i Kina. Till de regioner som hade brist på livsmedel sände regeringen stora kvanti-

⁸⁷ *Problemes Economiques*, 14 november 1950.

⁸⁸ *Problemes Economiques*, 25 april 1950.

⁸⁹ Tal av vicepresident Liu Shao-chi, *a.a.*

⁹⁰ *Problemes Economiques*, 25 april 1950.

teter säd och ris. Under de tre första månaderna av året skeppades mer än 20000 billaster säd, mer än 600 000 ton, från Manchuriet till östra Kina. Under de följande månaderna sändes mer än 200 000 ton från Manchuriet och mer än 300 000 ton från södra Kina till regioner med matbrist.⁹¹ Denna operation resulterade i en framgångsrik kamp mot svälten i de regioner som drabbats av naturkatastroferna 1949⁹² och i att prisstegringarna i städerna abrupt stoppades. Samtidigt dumpade regeringen massor av varor som varit lagrade på marknaden. Genast började också handlarna och spekulanterna tömma sina lager i rädsla för att se dem förlora i värde när priserna sjönk och inflationen hejdades.⁹³ I Shanghai föll priserna med 10% inom en månad, i andra städer ännu mer; i Kanton i medeltal 35% från den 13 mars till den 13 april; i Hankow föll priset på ris 25%, etc.⁹⁴

Hejdandet av inflationen lade en första grund för en industriell återuppbyggnad. Men bara en första, eftersom det historiska arvet fortsatte att tynga det ekonomiska livet i Kina. En stor del av industriutrustningen stod fortfarande obrukad. Även i Manchuriet, där återuppbygget hade pågått sedan ett år, nådde industriproduktionen i slutet av 1949 bara 29% av nivån 1943.⁹⁵ Som resultat av restaureringen av jordbruket och transportsystemet, och framför allt av de första åren av fred som Kina hade upplevt under ett halv sekel, vaknade produktivkrafterna sakta till liv.

Industri- och handelsstrukturen

Den framgångsrika kampen mot inflationen lade inte bara grund för en industriell återhämtning i Kina. Den tillät också regeringen att märkbart justera förhållandet mellan den statliga och den privata sektorn inom industrin, och framför allt inom handeln.

När man utfärdade dekretet om expropriering utan kompensation av ”byråkratiskt kapital” som tillhörde de fyra monopolistfamiljerna⁹⁶, gav KFPRK i september 1949 staten en nyckelroll i den nationella ekonomin. Även om uppfattningarna varierar om den statliga sektorns exakta tyngd, värderar de mest sansade den, för de olika branschernas andel söder om Kinesiska Muren, som följer:⁹⁷

Metallurgi	60%	Elektriska	62%
Olja	53%	Papper	72%
Textil	55%	Cement	37%
Maskin	70%	Kemiska	89%

Nordöstra Inspektionskommissionen, som av Shanghais bourgeoisie sändes till Manchuriet efter befrielsen, uppskattade statens andel av industrin där till 87,5%. För Kina som helhet utgör nationellt kapital säkert mellan två tredjedelar och fyra femtedelar av industrikapitalet. För att korrekt värdera denna siffra måste man emellertid beakta det faktum att den kinesiska industrin inte står för mer än 10% av landets nationella inkomst.

⁹¹ *New China News Agency*, daglig bulletin, 6 juni 1950.

⁹² Den kinesiska kommunistiska pressen tillkännagav att stora naturkatastrofer hade drabbat vissa provinser i östra Kina 1949, Shantung, Kiangsu och Anhwei. Enligt en ledare i *Kiai Fang Je-pao* den 9 mars 1950, led mer än 15 miljoner av svält i dessa tre provinser.

⁹³ *New China News Agency*, 20 september 1950.

⁹⁴ *Problemes Economiques*, 20 juni 1950. De flesta av de rapporter om Kina som trycktes i denna tidskrift, utgiven av *La Documentation Francaise*, kom från Frankrikes kommersiella rådgivare i Kina.

⁹⁵ Rapport av Kao-kang, ledare för regeringen i Manchuriet, till KP:s regionala kongress den 13 mars 1950. I *La Situation Interieure de la Chine II (La Documentation Francaise)*.

⁹⁶ Se del I av denna artikel ovan.

⁹⁷ Tsu Ti-tsin, *La Voie Economique de la Chine*.

Konsekvenser av stabiliseringen

De åtgärder som vidtogs för att bekämpa inflationen i början av 1950 fick till följd att åtskilliga privata industriföretag ruinerades. Först var det de påtvingade lånen som utkrävdes utan hänsyn till den verkliga förmögenheten. Sedan tvingade den nya lagen företag att fortsätta betala löner till sina anställda och arbetare även efter att produktionen stoppats. Därefter kom bankrutten för många företag, framför allt de utländska i Shanghai, när den nationalistiska blockaden skar av försörjningen av råmaterial för många industrier.⁹⁸ Slutligen betydde också stoppet för inflationen ett stopp för hamstringen av alla slags varor och en etablering av normalt fungerande marknadslagar. Det uppdagades då att många industrier haft ett falskt välstånd på grund av den spekulativa handeln under inflationsperioden; deras marknad försvann tvärt. Likaså visade det sig att många företag under denna period hade släppt alla krav på produktivitet eftersom ”allt gick att sälja”; bland dessa kom otaliga konkurser. Den första konsekvensen av den finansiella stabiliteten blev följaktligen att ett stort antal fabriker stängdes, framför allt i Shanghai, där av 4671 fabriker inom 41 industribranscher bara 3205 var verksamma i april 1950, en nedgång på 30%.⁹⁹ Slutligen ledde de sociala förändringarna på landsbygden till en omfördelning av köpkraften, vilket synliggjorde den omoderna industriella strukturen i de stora kuststäderna. Där hade man verkligen varit i främsta ledet när det gällde att tillfredsställa de gamla ägarklassernas lyxbehov, men inte när det gällde att tillgodose behoven hos Kinas väldiga bondebefolkning.¹⁰⁰

Ännu mer betydelsefullt var de förändringar i handelsstrukturen som regeringens kamp mot inflationen bidrog till. Redan 1949 passerade 34% av varuhandeln i Manchuriet och större delen av grossisthandeln genom de statliga lagren och kooperativen.¹⁰¹ För att effektivt bekämpa inflationen vidtog den centrala regeringen i början av 1950 en serie långtgående åtgärder. Den 14 mars startades *sju statliga handelskompanier* för att kontrollera all handel med matvaror, textilier, salt, kol, byggnadsmaterial, jordbruksprodukter och diverse andra varor. Avdelningar till dessa centrala kompanier etablerades i alla stora städer och i provinserna. Dessa inrättningar fick i uppgift att hantera den statliga handeln och att ”utfärda direktiv till de privata handelskompanierna i syfte att stabilisera de lokala marknaderna”.¹⁰² Som följd av dessa åtgärder utvidgades nätverket av statliga lager och kooperativ snabbt. I augusti 1950 fanns 3800 kooperativ med 20 miljoner medlemmar, varav en fjärdedel i Manchuriet. Under ett år ökade antalet kooperativ i norra Kina från en till sex miljoner och fyra miljoner nya medlemmar rekryterades i östra Kina.¹⁰³

Framgången skrämmer: NEP-ekonomi följer

När regeringen etablerade handelskompanier för att kontrollera utrikeshandeln innebar det självfallet ett steg mot en monopolisering av denna handel. I verkligheten infördes endast exportmonopol för vissa produkter: svinborst, tungolja, hudar, päls och mineraler.¹⁰⁴

Ett fullständigt förstatligande av de industriella produktionsmedlen kräver emellertid att produktivkrafterna nått en viss utvecklingsnivå för att det ska vara ekonomiskt effektivt. Hade inte kinesiska KP:s ledning förstått detta innan de tog makten? Hade man inte i produktiv-

⁹⁸ Se *Neue Zürcher Zeitung* den 1 oktober 1950. *Le Soir*, 2 september, etc.

⁹⁹ *La Situation Interieure de la Chine II*, sid. 28.

¹⁰⁰ Tal av Liu Shao-chi, 1 maj 1950, *a.a.*

¹⁰¹ Rapport av Kao-kang, *a.a.*

¹⁰² *Problemes Economiques*, 13 juni 1950.

¹⁰³ *New China News Agency*, daglig bulletin, 15 augusti 1950.

¹⁰⁴ *Problemes Economiques*, 5 december 1950.

krafternas låga utvecklingsnivå sett en orsak till varför socialismen, enligt deras mening, inte kunde byggas nu, utan att Kina först måste genomgå en period med blandekonomi, halv-stalinistisk, halvkapitalistisk, den så kallade ”nya demokratin”? Den kinesiska regeringen blev själv överraskad av de radikala resultat som dess kamp mot inflationen gav. Vid KP:s centralkommittés möte tidigt i juni 1950, flera dagar innan KFPRK:s Nationella Kommittés session, slog Mao Tse-tung larm och skisserade reträtten i form av en sannskyldig NEP. Nyckelorden för denna NEP, som mer fullödigt utvecklades i rapporten till Nationella Kommittén, var ”justering av förhållandena mellan den statliga och den privata sektorn inom ekonomin”. De två viktigaste följsatserna var: påbörjandet av en ny ”kurs i förhållandet till de rika bönderna på landsbygden” och en ihärdig kamp för att reducera de statliga utgifterna, speciellt genom demobilisering av en stor del av armén.

Planeringens första steg

Det dröjde inte länge innan den nya ekonomiska politiken visade resultat. Staten erbjöd generösa krediter och gav stora order till den privata industrin, vilken synbart återhämtade sig från sin dvala. Produktionen av bomullsvaror i Shanghais privata industri steg med 70% från mars till augusti och pappersproduktionen ökade sjufalt under samma period.¹⁰⁵ Antalet statliga butiker och basarer hade minskats och tilläts inte sälja mer än sex olika produkter.¹⁰⁶ Även på exportområdet har privata initiativ uppmuntrats. I Manchuriet avskaffade staten sitt monopol på export av soja, bomull och jordnötsolja som upprättats ett år tidigare, och sålde även tillbaka produkter som hade reserverats för monopolet till privata företag, för en kommission på en till fem procent.¹⁰⁷

Samtidigt upprättades strikta relationer mellan de kommunistiska ekonomidirektörerna och representanterna för den industriella och kommersiella bourgeoisie. Tidigt i juni 1950 hölls en konferens i Peking mellan de främsta ledarna inom den statliga och privata industrin. Förslag från den privata sektorn, som t.ex. att stoppa försäljningen av vissa produkter i de statliga butikerna, antogs under stor uppmärksamhet och publicitet.¹⁰⁸ I den rapport som nämnts ovan, deklarerade Chen-yun [Chen Yun], ordförande för den kinesiska regeringens Finansiella och Ekonomiska Kommission, öppet:

”I Kina, ett land som industriellt är svagt utvecklat, kommer den utveckling och de industriella investeringar inom industrin som de nationella kapitalisterna bidragit med under lång tid att vara till gagn för staten så väl som för folket, om de fortsätter att vara progressiva till sin karaktär. Även om kinesiskt kommersiellt kapital orsakar inflation i de stora städerna, måste vi ta med i beräkningen att Kina är ett stort land där småskalig, utspridd produktion spelar en dominerande roll och existensen av privata handlare är oundviklig.”¹⁰⁹

För att förhindra att denna återuppståndna privata handel och industri snabbt skulle återskapa det kaos från vilket landet just så smärtsamt tagit sig ur, vidtogs åtgärder för att organisera det ekonomiska livet, åtgärder som representerar de första utkasten till en framtida planering. En första nationell konferens för den tunga industrin hölls i mitten av juli 1950. Dess uppgift var att utarbeta en serie ”kontrolltal” för vissa industribranscher, såsom stål, smältverk, maskinverktyg och kemi. Konferensens viktigaste mål var att vända utvecklingen av den kinesiska

¹⁰⁵ *The Times*, London, 7 juni 1950. *New China News Agency*, daglig bulletin, 27 oktober 1950.

¹⁰⁶ Rapport av Chen-yun inför KFPRK:s Nationella Kommitté den 15 juni 1950. I *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 25.

¹⁰⁷ *Problemes Economiques*, 5 december 1950.

¹⁰⁸ *New China News Agency*, daglig bulletin, 5 juni 1950.

¹⁰⁹ Rapport av Chen-yun inför KFPRK:s Nationella Kommitté. I *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 24.

industrin bort från dess huvudsakliga koloniala struktur med produktion av råmaterial.¹¹⁰ Den privata industrin ska dras in i denna planering genom statliga order. Åtgärderna förstärktes av den regionala regeringens i Manchuriet beslut¹¹¹ att starta en enhetlig och planerad distribution av tio viktiga råvaror för att undvika säsongsberoende produktionsfall, speciellt i kolgruvorna.¹¹² Även om de kinesiska myndigheterna kraftigt insisterade på nödvändigheten av ”att inte överdriva möjligheterna till planering i det nuvarande stadiet”,¹¹³ är det tydligt att det här handlar om en serie experiment som ska underlätta införandet av integrerad nationell planering vid lämpligt tillfälle.

Jordreformen fortsätter

Den nya ekonomiska politik som Mao Tse-tung införde i juni 1950 öppnar, som vi sagt, en ”inriktning mot de rika bönderna”. I sitt ovan citerade tal den 1 maj 1950 kritiserade Liu Shao-chi [Liu Shaoqi] de alltför brutala metoder som de kommunistiska kadrenna hade använt mot de rika bönderna för att få tillstånd tvångslånen. Men problemet med det förhållningssätt man skulle ha till bourgeoisien i byarna ställdes på sin spets i samma stund som regeringen förberedde en fortsättning av jordreformen söder om Yangtze, vilken hade stoppats 1949. Det sätt som jordreformen angreps och genomfördes på är högst karakteristiskt för det övergångsstadium som Kina idag befinner sig i och för de motsägelsefulla elementen i kommunistpartiets politik.

KP:s ledning försökte i det längsta att skjuta på genomförandet av jordreformen i södra Kina, av ekonomiska såväl som politiska skäl. Jordreformen skapade oundvikligen, om så bara för en skörd, också problem genom de förändringar av alla slag som den medförde i byarna. För en revolutionär rörelse i *kamp om makten* kan inte dessa svårigheter betraktas som annat än revolutionens omkostnader. Fram till dags dato har ingen revolution kunnat genomföras utan en temporär tillbakagång för produktivkrafterna, något som framstår som oundvikligt även om man ser det i relation till den följande utvecklingen. De kinesiska kommunisterna befann sig emellertid i en unik position. De hade gripit makten redan innan den revolution de ledde hade genomförts i större delen av det nationella territoriet! De grundläggande uppgifterna i denna situation var inte bara sociala utan också av ekonomisk natur; det gällde att besegra svält och inflation och längs vägen undanröja allt som kunde minska jordbruket produktion, om så bara för en skörd. Denna insikt bidrog med sin tyngd inte bara till försening och tvekan innan Mao Tse-tung beslöt att fortsätta med jordreformen i södra Kina. Den satte också sin prägel på själva metoderna för reformen.

Så genom att se de agrara problemen ur ekonomisk synvinkel, valde kinesiska KP samtidigt fullt medvetet en viss politisk och social inriktning. Önskan om att ”begränsa skadorna”, att ”behålla ett maximum av stabilitet på landsbygden”, stod mot de fattiga böndernas önskan och strävan efter frigörelse från lånehajarna, skatteindrivarna och godsägarnas förtryck, något de väntat på i decennier. Nu är, som vi tidigare påpekat, den urbana bourgeoisien dominerande bland jordägarna i många provinser i södra Kina¹¹⁴, och KP:s inriktning är nu att skapa ”block” med denna ”nationella bourgeoisie”, vars representanter sitter sida vid sida med de kommunistiska ledarna i centralregeringen. En jordreform i söder riskerar då att underminera

¹¹⁰ *New China News Agency*, daglig bulletin, 21 juli 1950.

¹¹¹ För närvarande finns det sex administrativa regioner och en autonom (Inre Mongoliet) och var och en har en regional regering.

¹¹² *Ibid.*, 19 augusti 1950.

¹¹³ *Ibid.*, 21 juli 1950.

¹¹⁴ Se del I av denna artikel.

själva basen för detta block. Omsorgen om denna allians, att inte bryta den för tidigt, har utan tvekan betytt mycket för förseningen av jordreformen i söder.

Hur som helst tvingades KP av nödtvång att genomdriva reformen; de faktorer som hade fördröjt den kom framförallt bara att påverka *formen* för dess genomförande. Utan en jordreform i söder, den rikaste och mest avancerade delen av landet, kunde ingen enhetlig nationell marknad för industriprodukter skapas och alla planer för landets industrialisering skulle gå om intet. Utan att gå vidare med jordreformen i söder riskerade KP dessutom att tappa stödet från bönderna där, just i det ögonblick när de nordliga böndernas entusiasm för jordreformen hade börjat svalna. Styrkeförhållandet inom själva regeringen skulle ha kunnat förändras; bourgeoisien skulle ha återfått tron på en framtid, ekonomiskt och politiskt, och södern skulle ha blivit bas för kontrarevolutionens operationer. I denna del av landet har Kuomintang-gäng faktiskt fortsatt sina aktiviteter utan uppehåll sedan krigsslutet på fastlandet.¹¹⁵ Att genom jordreformen dra undan marken för dem var säkert inte det minst viktiga argumentet då kinesiska KP fullföljde denna politik. Och att det fanns ett reellt tryck från bönderna för reformen erkändes öppet av auktoritativa kommunistiska källor.¹¹⁶

Man böjer sig för massornas tryck

För att förbereda reformen och för att hålla bönderna lugna till efter den första skörden 1950 publicerade regeringen den 28 februari 1950 ”direktiv om sänkta skattesatser och om indrivning av naturskatter i de nyligen befriade zonerna”.¹¹⁷ Enligt dessa direktiv skulle de olika skattesänkningarna ombesörjas av de regionala och provinsiala myndigheterna. I regionen Östra Kina hade man redan flera veckor tidigare fastställt den maximala skatten till 35% av skörden.¹¹⁸ Samtidigt var regeringen högst angelägen om att inte minska sina egna inkomster. Då vissa jordägare inte vågade kräva in skatt från sina bönder, fann de sig själva sakna medel för sina åtaganden gentemot staten.¹¹⁹ Av denna orsak insisterade direktiven på att skatterna skulle betalas regelbundet och att jordägarna och bönderna fullföljde sina plikter. I verkligheten föreskrev direktiven att ”de som ska betala naturskatt får inte vara färre än 90% av den totala landsbygdsbefolkningen” (per distrikt).

Lagen om jordreformen, som Mao Tse-tung utannonserade i sitt tal inför kinesiska KP:s Centralkommitté den 7 juni 1950 (”100 000 kadrer är redo att ta itu med jordreformen i de nyligen befriade regionerna”), lades fram av Lui Shao-chi [Liu Shaoqi] inför KFPRK:s Nationella Kommitté den 4 juni och antogs slutgiltigt den 28 juni 1950. Texten till detta tal, liksom lagtexten, avslöjar klart reformens viktiga begränsningar, vilka vi har sammanfattat i formeln ”inriktning mot de rika bönderna”. Detta representerar ett stort steg tillbaka jämfört med hur jordreformen genomfördes i norra Kina. Liu Shao-chi deklarerade:

”I många regioner i norra Kina, Shantung och nordöstra Kina, under perioden mellan juli 1946 och oktober 1947, kunde (!) bondemassorna och våra militanter på landsbygden inte följa de direktiv som publicerades den 4 maj 1946 av KP:s centralkommitté när det gällde att genomföra jordreformen, direktiv som fastslog att de rika böndernas jord och egendom i huvudsak var okränkbar. De agerade utifrån sina egna idéer och konfiskerade land och egendom från rika bönder såväl som från stora jordägare.”¹²⁰

¹¹⁵ Se regeringsdeklarationen i *New China News Agency*, 6 december 1950.

¹¹⁶ *La Situation Interieure de la Chine II*, sid. 20.

¹¹⁷ *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 9.

¹¹⁸ *Ibid.*, sid. 15.

¹¹⁹ *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 9.

¹²⁰ *Pour une Paix Durable ...* (Kominformskrift på franska), 21 juli 1950.

Han förklarar samtidigt att KP i denna period var tvingat att tolerera dessa ”excesser” för att få stöd från de fattiga i byarna:

”... vi gav bönderna myndighet att rekvirera jord och överflödiga egendom från de rika bönderna, att konfiskera all egendom från de stora jordägarna för att någorlunda tillfredsställa de nödlidande böndernas krav, så att de med större revolutionär entusiasm skulle delta i folkets befrielsekamp.”¹²¹

Att hindra konfiskeringen av jord är inte bara en ekonomisk nödvändighet; det är också en åtgärd för att begränsa massornas revolutionära aktivitet på landsbygden:

”Om bönderna tar initiativet i genomförandet av jordreformen, blir det nödvändigt att hejda dem... vi får inte låta oordning etableras och vi får inte längre tolerera avvikelser och oreda utan att råda bot på dem... Regeringens implementering av en politik som låter de rika bönderna behålla sina förmögenheter kommer generellt att ge oss möjlighet att neutralisera dem och det blir då lättare att skydda medelbönderna och få slut på den fruktlösa agitationen bland bönderna...”¹²²

Och om dess förmaningar ändå inte var tillräckligt tydliga, åtföljdes de av ett öppet hot:

”Om avvikelser och oreda uppträder i några regioner när jordreformen har inletts, avvikelser och oreda som inte snabbt blir åtgärdade, blir det nödvändigt att stoppa genomförandet av jordreformen i dessa regioner för att rätta till dessa avvikelser...”¹²³

Liu Shao-chis tal, såväl som lagtexten till jordreformen, slår utan omsvep fast att alla kommersiella och industriella företag som tillhör godsägarna, borgarklassen i städerna och de rika bönderna, måste lämnas orörd. Lagen berör inte ens frågan om att annullera skulder och in-teckningar, vilka i södra Kina mer än någon annanstans står för det största bidraget till fattigböndernas elände.

Lagen fortsätter med att beskriva de viktigaste formerna för att genomföra fördelningen av jord efter jordreformen i norr. Konfiskerad jord ska tas över av Bondeförbunden och distribueras ”på ett rationellt, enhetligt och likvärdigt sätt bland de fattigbönder som äger lite eller ingen jord eller saknar andra produktionsmedel”.¹²⁴ Djur och verktyg konfiskeras tillsammans med jorden. Stora skogar, bevattningsanläggningar, obrukad mark, saltträsk, gruvor, sjöar, floder och hamnar ska nationaliseras. Stora teplantager, mullbärsodlingar, etc., som redan sköts enligt storskaliga metoder, kan nationaliseras i vissa fall. Slutligen ska denna begränsade jordreform i sin helhet gradvis genomföras under vintrarna 1951 och 1952. Det ska understrykas att, i vissa provinser där ”sammanflätningen” av Kuomintang- och kommunistkadrer har gått längst (Yunnan, Szechwan, etc.), har reformen skjutits fram till 1952.

Ett tillstånd av dubbelmakt

Vi ska senare undersöka reformens ekonomiska konsekvenser. De politiska och sociala konsekvenserna är dock tydliga. Oavsett om man önskade det eller inte, så fann regeringen sig tvingad att skapa en genuin *dubbelmakt* i södra Kina. På provins- och distriktsnivå fanns majoriteten av de gamla ledarna kvar; på den lokala nivån hotade deras klassfiende, fattigbönderna i Bondeförbunden, att ta till all de medel som behövdes för att genomföra jordreformen. Den centrala regeringen försökte förgäves begränsa klasskampens utveckling på landsbygden. Trots det blev den tydlig i alla Kinas regioner. Just då Liu Shao-chi höll tal mot all ”gagnlös agitation” bland bönderna, rapporterade *Nya Kinas Nyhetsbyrå* i dess dagliga bulletin den 1 juni 1950 att bönderna i Hupeh-provinsen hade infört en radikalt förändrad skatte-

¹²¹ *Ibid.*

¹²² *Ibid.*

¹²³ *Ibid.*

¹²⁴ Lagtext om Jordreformen i *La Situation de Chine I*, sid.11-18.

struktur:

Tidigare betalade		1950
Jordägarna totalt	3.2%.	50%.
Rika bönder	7.9%.	8%.
Medelbönder	29.0%.	15%.
Fattigbönder	61.0%.	8%.

Samtidigt klagade fattigbönderna på att det enbart i denna provins inte hade betalats skatt för 1200 000 hektar oregistrerad mark som ägdes av godsägare och rika bönder. Vi vågar påstå att dessa olika förändringar inte så lite hade "hetsat upp" byarna i Hupeh, vilket Liu Shao-chi kanske inte hade önskat...

Det var genom att basera sig på bönderna som kinesiska KP kunde erövra makten, därför var en nationell utvidgning av jordreformen oundviklig. Men vad hände när bondearméerna intog de stora industriella centra i östra Kina? För att korrekt besvara denna fråga måste man förstå att dessa bondearméer leddes av ett parti som i sitt program såväl som i sitt politiska perspektiv, sin tradition, kadrernas medvetande och skolning, inte hade tagit sin utgångspunkt i bondeklasserna utan hade under nära tre decennier varit främste talesman för det kinesiska proletariatet. Visserligen strävade detta parti efter ett block av "fyra klasser" och propagerade samarbete med den "industriella bourgeoisie", med vars representanter man upprättade en koalitionsregering, men samtidigt framhöll man att "arbetarklassen blivit nationens härskande klass" och att det bara var en fråga om tid innan bygget av ett socialistiskt samhälle skulle inledas.

Arbetarklassen och "ny-demokratin"

Dessa motsägelsefulla aspekter hos kinesiska KP:s politik återspeglar dess inställning till arbetarna och arbetarnas reaktioner mot den. Å ena sidan lovade Folkets Befrielsearmé efter intåget i de stora städerna att fullt ut skydda den privata egendomen. Man undertryckte alla oroligheter och alla försök från arbetarna att på eget initiativ få till den "stora omvälvning" som kinesiska KP annonserat.¹²⁵ Samtidigt tog man emellertid bort alla restriktioner för fackliga aktioner och understödde en snabb tillväxt av fackföreningsrörelsen, vilket grundligt förändrade styrkeförhållandena mellan arbetsgivare (kinesiska och utländska) och arbetare. Kampen, organiseringen och utvecklingen av arbetarnas klassmedvetande fick också en kraftig impuls i och med de kommunistiska arméernas ankomst, då arbetarna tog KP-ledarna på orden när de talade om "arbetarklassens ledande roll". Snart blev de dock besvikna på de kommunistiska ledarnas passiva attityd, och har sedan dess återfallit i en försiktig förväntan på regimen, en attityd som alla närvarande observatörer har noterat.¹²⁶

De två viktigaste eftergifter som den nya regeringen erbjöd arbetarna var införandet av en glidande löneskala baserad på varupriser och lagstadgningen av de första social- och sjukvårdsförsäkringarna, vilka skall införas allmänt i fabriker. Resten vann de själva genom stormiga ekonomiska aktioner. Officiell statistik visar att det i Shanghai förekom 9027

¹²⁵ Det förefaller dock som att det bara var ett begränsat antal fall där armén undertryckte arbetarrörelsen med våld. Det skedde endast på initiativ från vissa "kommendörer i fält" och inte på direktiv från KP. I dessa fall kom arméns bondenatur i konflikt med revolutionens proletära utvecklingen.

¹²⁶ Bland andra: Jack Belden, *China Shakes the World; Economist*, 16 september 1950. Jean-Jacques Brieux talar i sin bok *La Chine du Nationalisme au Communisme* (sid. 392) utan omsvep om regeringens nuvarande "impopularitet" bland arbetare. Detta är desto mer anmärkningsvärt då han i allmänhet sluter upp kring alla kinesiska KP:s propagandateser och att han i alla uppfattningar om arbetarrörelsen och marxismen är starkt influerad av stalinismen.

arbetskonflikter mellan maj 1949 och maj 1950.¹²⁷ Som hämnd för sitt tidigare elände och förnedring tvingade Shanghais arbetare ut enorma belopp för gamla innehållna löner, vilket ruinerade vissa utländska företag.¹²⁸ I vissa städer, framförallt i själva Shanghai, blev dock dessa erövringar till stor del neutraliserade genom den smärtsamma ökningen av arbetslösheten. Av ett industriproletariat på 1 200 000 personer i Shanghai, var 350 000 listade som arbetslösa vid årsskiftet 1949/1950.¹²⁹ Evakueringen av en del av Shanghais industrier, och den åtföljande uttunningen av stadens proletära avantgarde, hade säkert samband med den skräck som KP:s ledare måste ha känt inför dessa militanta, starkt klassmedvetna arbetare.

Under den första tiden efter konstitueringen av Centrala Folkregeringen verkar dock KP:s rädsla för att i ett slag förlora sympati och goodwill bland arbetarna ha varit tillräckligt stark för att förhindra åtgärder som gick emot proletariatet. Det var inte förrän regeringen kände sig säker i sadeln, efter den framgångsrika stabiliseringen av valutan, som man började skärpa attityden gentemot arbetarklassen.

Inställningen till arbetarkampen

Li Li-san talar om arbetarnas överdrivna krav, om nödvändigheten ”... att korrigera arbetarnas kvardröjande (vana) att bara intressera sig för sina egna intressen utan att ta hänsyn till de allmänna intressena ... att korrigera arbetarnas (missgrepp) att för sina egna närliggande intressen ställa överdrivna, otillåtna krav.”¹³⁰

Dessa anmärkningar, som upprepades av andra regeringsrepresentanter, kulminerade med att man inrättade ”Arbetets och Kapitalets konsultativa kommissioner” och införde ett generellt system för tvångsskiljedom.¹³¹ Dessa kommissioner ger inte arbetarna någon rätt till ledning eller kontroll inom privat industri, men tillåter åtgärder för att öka produktionen. Beslut kan inte tas utan en gemensam överenskommelse och inför viktiga beslut måste alla koncernens anställda konsulteras. Inom ramen för den nya ekonomiska politik som Mao Tse-tung godkände i mars 1950, befäster åtgärderna i själva verket principen ”produktionen först, krav om bättre förhållanden senare” för den kinesiska industrin. Detta representerar ett allvarligt bakslag för den kinesiska arbetarrörelsen i förhållande till den ökande militansen under våren 1949 till våren 1950.

Medan han med demagogiska argument försökte inplantera idén om att ökad produktion i den privata industrin är av gemensamt intresse för arbetarna och kapitalisterna, erkände Li Li-san i sitt tal även legitimiteten för en viss begränsad arbetarmilitans:

”... Arbetsdepartementet kan naturligtvis inte helt eliminera de konflikter som finns mellan arbete och kapital. Så länge som privat kapital existerar, kommer konflikter mellan arbete och kapital att förekomma... (det är nödvändigt) att införa systemet med kollektiva överenskommelser överallt... etc., etc.”¹³²

På samma sätt återspeglar den nya fackföreningslagen de motsägelsefulla elementen i denna

¹²⁷ Rapport av viceborgmästaren i Shanghai. I *La Situation Interieure de la Chine II*, sid. 23.

¹²⁸ *Neue Zürcher Zeitung*, 1 oktober 1949, beskriver hur arbetarna och anställda vid amerikanska och brittiska generalkonsulaten i Shanghai använde sig av liknande ”utpressningsmetoder”.

¹²⁹ Li Li-san uppger totala antalet arbetare i Shanghai i en artikel som återgivits i *New China News Agency*, 22 september 1960. Antalet arbetslösa har beräknats utifrån statistiken om sysselsättning som publicerats i *La Situation Interieure de la Chine II*, sid. 25.

¹³⁰ Tal den 8 mars 1950 vid Kinesiska Arbetsdepartementets första konferens. I *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 37.

¹³¹ *New China News Agency*, 12 maj 1950.

¹³² *La Situation Interieure de la Chine I*, sid. 37.

nya arbetspolitik. För första gången i Kina erkänner lagen lönearbetares, inklusive regeringsanställdas, rätt att organiseras sig. Samtidigt begränsar följande klausul den nyligen erövrade rättigheten:

”Varje fackförening som etableras måste ansluta sig till Kinesiska Generalkonfederationen för Arbete ... så att, efter utredning och godkännande, KGA ... kan registrera den hos Folkregeringen på den plats där den har etablerats ... Andra grupperingar, som inte har upprättats i enlighet med de krav (som angetts ovan),... kan inte kallas fackföreningar eller åtnjuta de rättigheter som denna lag ger.”¹³³

I praktiken skapar detta ett absolut monopol för kinesiska KP, då det genom KGA kan upplösa, eller tvinga in i illegalitet, varje fackförening som är oenig med den ena eller andra aspekten hos denna arbetspolitik, och således visar det tydligt att partiledningen räds sådana aktioner från arbetarklassen.

Arbetarnas roll i den nationaliserade industrin

Inom den nationaliserade industrin, där merparten av det industriella proletariatet är koncentrerat, har fabriksråd upprättats. I motsats till den stalinistiska teori som härskar i Sovjetunionen såväl som i ”folkdemokratierna”, med undantag av Jugoslavien, har de kinesiska kommunisterna inte dammat av den fördärliga myten om ”intressegemenskap mellan ledningen för (de nationaliserade) företagen och arbetarna”. I rapporten som citerats ovan, deklarerar Li Li-san öppet:

”I de statliga företagen finns det inte längre någon konflikt mellan klasser, men andra mindre och större konflikter förekommer fortfarande.... Vissa personer förnekar att det förekommer sådana konflikter; de menar att chefen agerar i statens namn, hans instruktioner är likvärdiga med en lag eller regel som ingen kan motsätta sig. Denna uppfattning är falsk...”¹³⁴

Och i en artikel som kommenterar fackföreningslagen skriver samme författare, KP:s specialist på arbetsfrågor:

”I de statliga företagen måste den politik (man ska följa) bestå i att man tar hänsyn till både allmänna och privata intressen, och fackföreningarnas plikt är att skydda arbetarmassornas intressen.”¹³⁵

Denna uppfattning, som ligger mitt emellan leninism och stalinistisk byråkratism, uttrycks ganska klart i stadgarna för fabriksråden, vilka enligt den provisoriska konstitutionen äger ”rätt till kontroll över produktionen”. I praktiken har de emellertid bara en konsultativ funktion och leds av företagets chefer. De jugoslaviska kommunisterna säger i detta ämne:

”... Folkrepubliken Kina har börjat inrätta arbetarråd och ledningskommittéer, men endast i de nationaliserade företagen. Systemet för företagsledning i Folkrepubliken Kina är i realiteten en kompromiss mellan den sovjetiska principen om byråkratisk-administrativ styrning och Marx’ princip ’fabrikerna till arbetarna’. Ledningskommittéerna domineras av chefen... och den senare har större och mer avgörande makt än de organ som är valda av arbetarkollektiven.”¹³⁶

Andra jugoslaviska källor rapporterar att en sovjetisk tidskrift beskrev den kinesiska lagen om fabriksråd som alltför ”liberal”. Kao Kang [Gao Gang], ledaren för den regionala regeringen i Manchuriet, rapporterade att fackföreningarna i vissa fabriker har en tendens att helt ersätta

¹³³ *Ibid.*, sid. 32.

¹³⁴ *A.a.*, sid. 37.

¹³⁵ *New China News Agency*, daglig bulletin, 9 juli 1950.

¹³⁶ Dr. Jovan Djordjevic, *New Management System*, i *New Yugoslav Law*, nr. 2-3 1950, sid. 27.

chefen, vilket ger ett starkt indicium för att det finns en press mot arbetarstyrning.¹³⁷ Han prisar också stachanovismen, men i termer som nästan liknar en kritik av det stalinistiska systemet:

”Det är dock nödvändigt att förstå att ökad produktion framför allt är en funktion av mänsklig förmåga. En produktion som överskrider mänsklig kapacitet är felaktig. Detta betyder att vi i vår strävan efter att sätta nya rekord kräver rationell produktion i överensstämmelse med normal mänsklig kapacitet och de tekniska villkor som råder för närvarande. Vi måste samtidigt stimulera och uppmuntra arbetarnas och specialisternas initiativ... Detta kommer att tillåta alla arbetare att nå sådana resultat som hittills bara har nåtts av en minoritet.”¹³⁸

The Economist (den 18 november 1950) bekräftar att den kinesiska stachanovismen drivs på bekostnad av industriell utrustning, vilket inte står i motsättning till det koncept som skisserats av Kao-kang.

Bland alla dessa motsägelsefulla tendenser försöker kinesiska KP inta en mellanställning. Man stödjer sig på arbetarklassen för att kontrollera bourgeoisien, men begränsar arbetarnas aktioner för att kunna fortsätta det nuvarande samarbetet med det privata kapitalet

Den sovjetiska byråkratin och revolutionen

För ett visst antal problem av politisk och organisatorisk karaktär kan vi således anta att kinesiska KP inte bara har imiterat den sovjetiska stalinistiska byråkratins ”lösningar” utan har försökt utveckla sina egna uppfattningar i överensstämmelse med sina egna erfarenheter. Faktum är att grunden till Mao Tse-tungs seger över den ruttna Chiang Kai-shek-regimen till stor del ligger i det faktum att KP redan före kriget hade börjat utarbeta en egen politisk inriktning och inte verkar ha styrts av direktiv från Kreml.

Kinesiska KP:s grundläggande politiska uppfattningar hade utvecklats i Mao Tse-tungs bok *Om ny-demokrati*, som utgavs 1940 då de direkta förbindelserna mellan Moskva och Yenan var brutna. Det liknade en offentlig förolämpning när Chen Po-ta, i en artikel som hyllade Stalins bidrag till den kinesiska revolutionens seger på ”Folkets faders” 70-årsdag, frankt förklarade:

”Det var först efter 1942 års ideologiska omorientering som Stalins många arbeten om Kina systematiskt kom att publiceras av vårt parti.... Många partikamrater som i praktiken ledde den kinesiska revolutionen hade aldrig tillfälle att systematiskt studera Stalins många arbeten om Kina. Bland dem var kamrat Mao Tse-tung.”¹³⁹

Faktum är att kinesiska KP:s nya stadgar och program, vilka antogs i maj 1945, inte ens nämner Stalins namn¹⁴⁰, utan öppet deklarerar att den programmatiska grunden för partiet representeras av ”marxismen-leninismen och Mao Tse-tungs tänkande”. Det är svårt att tro att flera av kinesiska KP:s nuvarande ledare, som antingen intimt deltog i partiets ledning under den stora revolutionen 1925-27 eller bodde utomlands under långa perioder därefter, kan vara okunniga om Kommunistiska internationals verkliga roll, och speciellt Stalins, i organiseringen av det svåra nederlaget. I sina officiella skrivelser fortsätter de den tradition som stalinismen införde då man gör kinesiska KP:s generalsekreterare från 1921 till 1927, Chen Tu-hsiu [Chen Duxiu], till syndabock för alla de opportunistiska misstag som begicks på direkt order från Kreml. Men de måste veta att Stalin, en vecka innan Chiang Kai-shek

¹³⁷ *La Situation Interieure de la Chine II*, sid. 9.

¹³⁸ *Ibid.*, sid. 10.

¹³⁹ *China Weekly Review*, 21 januari 1950.

¹⁴⁰ Återgiven i *On the Party* av Liu Shao-chi (Foreign Languages Press, Peking, 1950, sid.155-204).

inledde massakern på kommunisterna i Shanghai, i ett tal i Moskva den 5 april 1927 deklarerade:

”Chiang Kai-shek lyder under disciplin. Kuomintang är ett block, ett sorts revolutionärt parlament (!), med en höger, en vänster och kommunisterna. Varför genomföra en statskupp? Varför driva bort högern när vi har en majoritet (!), och när högern lyssnar på oss? ... Chiang Kai-shek hyser kanske ingen sympati för revolutionen, men han leder armén och kan inte göra annat (!) än att leda den mot imperialisterna.”¹⁴¹

Fientliga aktioner från Stalin

De kan inte undgå att notera, speciellt om de studerar alla Stalins arbeten om Kina, hur Kommunistiska internationals ledning under flera år har försvarat en inriktning som är rakt motsatt den som de själva drivit från 1940: att den borgerligt-demokratiska revolutionen omöjligt kan genomföras under ledning av den kinesiska bourgeoisie. Framför allt kan de inte glömma att Stalin, när de i samband med det japanska debaclet på sommaren 1945 inledde en snabb ockupation av norra Kina, hastigt ingick en överenskommelse med Chiang Kai-shek om att erkänna hans regering som den enda legala i Kina och därmed stack kniven i ryggen på de kinesiska kommunisterna!¹⁴² De kan inte glömma att Kreml i början av inbördeskriget 1945-46 hjälpte Chiang Kai-shek att installera Kuomintang-funktionärer i Manchuriet genom att den ryska ockupationen av Manchuriets centra förlängdes, efter en akut begäran från den kinesiske generalen, tills nationalistiska förstärkningar hade anlät. Inte heller kan de glömma evakueringen av Harbin, då de ryska trupperna lät de hatade Kuomintang-funktionärerna följa med och beskyddas på väg mot nationalistisk territorium¹⁴³; inte heller att Stalin 1947, under upptakten till den stora offensiven för att befria hela den norra slätten i Kina, rådde dem att inte angripa de stora städerna utan att fortsätta med gerillakampen.

De kan inte glömma att den sovjetiska byråkratin, under den folkliga resningen i provinsen Sinkiang, hjälpte Chiang Kai-shek att upplösa den nya upprorsmakten och återinsätta en del av de gamla feodalherrarna vid makten i en koalitionsregering, vilken folket tvingades kasta ut en andra gång.¹⁴⁴ Belden bekräftar också att han hörde många kinesiska kommunister förklara att bönderna i Sovjetunionen är ”statens slavar”.¹⁴⁵ Det jugoslaviska exemplet visar hur betydelsefulla dessa erfarenheter är för att vi ska kunna avgöra den kinesiska revolutionens framtida kurs, även om de kinesiska kommunisterna i nuvarande läge avstår från att offentligt avgränsa sig mot Kreml.

Det aktuella läget i de sino-sovjetiska relationerna

Ett brott mellan Peking och Moskva under den närmaste framtiden skulle dock vara överraskande. Mäktiga objektiva krafter gör fortfarande ett sådant brott högst osannolikt. Sovjetbyråkratins inflytande i Folkets Kina är till form och innehåll annorlunda än i den europeiska ”buffertzonen”. Till skillnad från de samägda företag som Kreml startat i östra Europa, vilka alla representerar den sovjetiska byråkratins exploatering av redan existerande industrier och arbetskraft, har de samägda företag som etablerats i Kina (sino-sovjetiska oljebolag, sino-sovjetiska bolag för utvinning av sällsynta och icke-järnmetaller i Sinkiang, sino-sovjetiska

¹⁴¹ Citerat av Harold Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, London 1938. Seeker and Warburg, sid. 185. Isaacs berättar hur detta tal undanhölls i de officiella publikationerna i Sovjetunionen efter att händelserna så grymt hade gått Stalin emot.

¹⁴² Jack Belden, *China Shakes the World*, Harper & Brothers, New York, 1949, sid. 69.

¹⁴³ *Ibid.*, sid. 375.

¹⁴⁴ *Tanjug Bulletin*, 4 april 1950.

¹⁴⁵ Belden, *a.a.*, sid. 68.

civila flygbolag) erhållit reella kapitalinvesteringar från Sovjetunionen för en snabb utveckling av produktivkrafterna, prioritering nr. 1 för de kinesiska kommunisterna.¹⁴⁶

Även om det Sino-sovjetiska fördraget, som efter långa förhandlingar undertecknades av Mao Tse-tung i Moskva och som vittnar om kinesernas självständighet, ålägger Folkrepubliken Kina att betala ersättningar till Sovjetunionen för dess kostnader i samband med det kinesiska järnvägsbygget i Changchun, Port Arthur och Dairen, så tillfredställer återlämnandet av dessa sovjetiska enklaver till Kina ”det kinesiska folkets ära och värdighet”.¹⁴⁷ Moskva drog vissa lärdomar av brytningen med jugoslaviska KP och försöker undvika att irritera de kinesiska kommunisterna genom en nedlåtande attityd i andrarangsfrågor. Kremls misstro mot Peking framgår emellertid av det faktum att leveranserna av moderna vapen, speciellt jetplan, har arrangerats på ett sådant sätt att kontrollen av materielen ligger i Sovjets händer, och av det faktum att Sovjetunionen verkar ha etablerat militära baser i Sinkiang.¹⁴⁸

Zhou Enlai undertecknar sino-sovjetiska fördraget i Moskva

Så länge kineserna i stort kontrollerar de kommunistiska rörelserna i en rad asiatiska länder (Indokina, Malaysia, etc. – vilket demonstrerades av kinesernas exklusiva ledarskap vid konferensen för asiatiska och australiensiska fackföreningar som hölls i Peking från den 16 november till den 3 december 1949), och därigenom direkt konfronterar imperialismen, måste de behålla sina nära relationer med Kreml. Så länge imperialismen upprätthåller sin faktiska blockad av Kina för viktiga råmaterial och så kallade ”strategisk” utrustning, kommer den begränsade ekonomiska hjälp de kan få från Sovjet att vara desto mer tacknämlig. Och framför allt: så länge de från Kreml oberoende revolutionära krafterna inte är förmögna att

¹⁴⁶ *New China News Agency*, bulletin, 2 oktober 1950.

¹⁴⁷ *Pour une Paix Durable...* (Kominformskrift på franska), 17 februari 1950.

¹⁴⁸ Se Kyril Kanovs avslöjanden i *The Reporter*, 26 sept. och 10 okt. 1950, som publicerats i *The Militant*, 16 okt. 1950. Se också artikeln av C. Sulzberger i *N.Y. Times*, 5 maj 1950 och av Eric Downton i *Daily Telegraph*, London, 19 juni 1950.

uppträda som en betydande politisk faktor i Asien, eller på andra platser, kommer det kinesiska KP, medan man i sin tur drar lärdomar av den pågående utvecklingen av den jugoslaviska affären, bara under extrem försiktighet avlägsna sig från Kreml.

Men i det långa loppet kommer den kinesiska revolutionens sociala krafter, och inte ledarnas politiska och ekonomiska ställningstaganden, att bestämma relationerna mellan Peking och Moskva. Utvecklingen för bourgeoisen på landsbygden, problemen med att hålla den industriella utrustningen i skick, en eventuell förändring i de interna styrkeförhållandena till imperialismens favör, uppkomsten av kapitulatoriska högertendenser i kinesiska KP, skulle, under en längre passivitet och svaghet inom proletariatet kunna leda till en förändring av den kinesiska utrikespolitiken. Ett försök av Kreml att uppnå en samsyn med State Department på Kinas bekostnad, vilket inte kan uteslutas, skulle kunna få ett liknande resultat. Å andra sidan skulle en ny utveckling av den kinesiska revolutionen, ett uppsving för arbetarrörelsen, en vänsterorientering i KP, en fördelaktig utveckling av de revolutionära krafterna världen över, framför allt i Indien, Japan och Västeuropa, i ett senare stadium kunna få till följd en brytning med Kreml "vänsterut". För att detta ska bli verklighet kräver emellertid båda alternativen en spricka i den nya klassjämvikt som kinesiska KP idag baserar sin makt på.

KP:s roll

Denna jämvikt är inte enbart en produkt av tillfälligheter i Kinas historiska process. Den förbereddes medvetet under flera år av landets KP, som under dess ideologiska utveckling kom att omvärdera den kinesiska revolutionens grundläggande problem.

När Mao Tse-tung på hösten 1936 summerade erfarenheterna från revolutionen och inbördeskriget, så skrev han en liten bok med titeln *Strategiska problem i Kinas revolutionära krig*. Utan att grunda sig på en marxistisk analys av klassrelationerna i det kinesiska samhället, och endast utifrån empiriska lärdomar av de gångna striderna, kom han där fram till följande slutsats, en fullständig revision av de stalinistiska uppfattningarna om Kina:

"I detta krig är fienden icke endast imperialismen utan också storbourgeoisins och de stora godsägarnas förbund. Och den nationella bourgeoisin har blivit en svans åt storbourgeoisin. Detta revolutionära krig ledes enbart av det kommunistiska partiet, som upprättat sin oinskränkta ledning i det. Kommunistiska partiets oinskränkta ledning är den viktigaste betingelsen, vilken gör det möjligt att med fasthet slutföra det revolutionära kriget."¹⁴⁹

I samma arbete tilldelar han proletariatet en obetydlig, underordnad roll i den kinesiska revolutionen och drar slutsatsen att en revolutionär seger i Kina är omöjlig utan ett segerrikt krig med bondearméer ledda av KP.

Bara ett fåtal kopior av Maos bok trycktes upp vid den tiden och påverkade inte alls partiets aktuella strategi. Istället gick Mao 1937 in i ett "block" med Kuomintang mot den japanska imperialismen och övergav då öppet all kamp för en jordreform i de befriade områdena. Fram tills dags dato har han inte kunnat ange en enda fördel med koalitionen med jordägarna i norra Kina. Man kan dessutom tillägga att detta block först bröts upp under trycket från massorna, vilka själva började dela upp jorden 1946 utan att invänta direktiv från KP.¹⁵⁰ Under tiden gjorde emellertid ledarna för KP en kraftig omvärdering av den kinesiska revolutionens karaktär. Med början i hans bok från 1940, *Om ny-demokrati*, som utgavs i tryckt form åtskilliga månader före *Strategiska problem i Kinas revolutionära krig* (som utkom i mars 1941), karakteriserade Mao revolutionen enligt följande:

¹⁴⁹ Mao Tse-tung, "Strategiska problem i Kinas revolutionära krig", Mao, *Valda verk band 1*.

¹⁵⁰ Belden, a.a., sid. 169.

”Trots att den kinesiska revolutionen i detta första stadium ... är en ny typ av borgerligt-demokratisk revolution och ännu inte i sig själv och till sin samhälleliga karaktär är en proletärt-socialistisk revolution, har den länge varit en del av den proletärsocialistiska världsrevolutionen... Det första steget eller stadiet i vår revolution är definitivt inte, och kan inte vara, att upprätta ett kapitalistiskt samhälle under den kinesiska bourgeoisins diktatur, utan kommer att resultera i upprättandet av ett ny-demokratiskt samhälle under en diktatur gemensam för alla revolutionära klasser i Kina...”¹⁵¹

Flera år senare deklarerade Liu Shao-chi, när han talade inför kinesiska KP:s sjunde kongress, ännu tydligare:

”... eftersom den grundläggande drivkraften i den kinesiska revolutionen är folkets massor, med bönderna som huvudkraft och proletariatet som vägvisare, kan den kinesiska revolutionen varken vara en borgerligt-demokratisk revolution av den gamla typen eller en proletär socialistisk revolution av den nya typen... I denna revolution är de huvudsakliga drivkrafterna proletariatet, bönderna och småborgerskapet.”¹⁵²

Slutligen, när man efteråt sett tillbaka på utvecklingen av den segerrika militära kampanjen, definierade kinesiska KP:s centralkommitté den tredje kinesiska revolutionens karaktär så här:

”Folkets demokratiska diktatur, ledd av arbetarklassen, baserad på alliansen mellan arbetare och bönder, innebär att Kinas Kommunistparti på allvar enar hela arbetarklassen, alla bönderna, den revolutionära intelligentsian som de vägledande krafterna och diktaturens grundläggande styrkor.”¹⁵³

Det var med dessa uppfattningar som arméerna, ledda av KP och ridande på en formidabel våg av bondeuppror, slog sig fram mot segern 1947. Att genomföra den borgerliga revolutionens uppgifter genom kommunistpartiets maktövertagande, utan att beröra en enda av den proletära revolutionens uppgifter, verkade vara det program som gjorde det möjligt för kinesiska KP att segra i revolutionens första stadium. Segern blev möjlig enbart för att KP i praktiken hade släppt den stalinistiska idén om att genomföra den borgerliga revolutionen genom ett ”fifty-fifty” block med den ”nationella” bourgeoisien eller till och med under en periodisk hegemoni för den ”nationella” bourgeoisien.

Motsättningarna i politiken avslöjas av praktiken

Men i och med maktövertagandet blev detta programs begränsningar tydliga. Kommunistpartiet önskade bygga upp en ”demokratisk” kapitalistisk ekonomi, men tre fjärdedelar av industrin var redan nationaliserad. Man ville stoppa kampen mot den ”nationella” bourgeoisien för en tid, men förverkligandet av jordreformen i söder satte ständigt denna kamp på dagordningen. Man ville undvika all planering i nuläget, men uppgiften att industrialisera landet verkade ofantlig och planering verkade vara enda sättet att få igång den. Man önskade lämna vägen till ackumulering öppen för de rika bönderna på landsbygden, men trots dessa intentioner blossade klasskampen upp mer våldsamt än någonsin. Situationens hela logik pekade mot slutsatserna i den trotskistiska teorin om den permanenta revolutionen. Den nuvarande styrkebalansen kan inte bevaras någon längre tid. I den nära framtiden kommer KP att tvingas skärpa kampen mot bourgeoisien i städerna och på landsbygden och basera sig på proletariatet och fattigbönderna, såvida man inte önskar kapitulera inför det enorma borgerliga tryck som den inledda bonde-”berikningen” lägger grund för. Kommer man att inse hur man ska göra detta val?

¹⁵¹ Mao Tse-tung, ”Om ny-demokrati”, *Valda verk band 2*

¹⁵² Liu Shao-chi. *On the Party, op cit.*, sid. 37.

¹⁵³ *New China News Agency*, bulletin, 29 mars 1949.

Är en vänstersväng möjlig?

Många tecken tillåter oss att hoppas på en sådan utveckling. Mer än något annat kommunistiskt parti har det kinesiska KP tvingats hålla sig till en mindre byråkratisk och centraliserad struktur, och konstant sammanväva sina egna strävanden och intressen med massornas. Den objektiva situationen driver på i denna riktning. Partikadrerna vande sig under många år vid en *Kung Kie Tche*-regim (garanterad mat, husrum och kläder), en spartansk jämlikhet. I sin rapport ovan (sid. 75) säger Liu Shao-chi att hälften av byarna i de befriade regionerna 1945 inte hade en enda KP-medlem! Hur skulle jordreformen under sådana förhållanden kunnat genomdrivas utan att man tillät en relativt fri utveckling och initiativ från massorna? Det kinesiska inlandets vidd och den extrema befolkningstätheten tillåter inte att det snabbt upprättas en byråkratisk kontroll över de nyväckta massorna. Den enastående kraften i detta uppvaknade, av bönder som befriats från jordägarnas tyranni, av kvinnor befriade av den nya äktenskapskoden, av ungdom som äntligen getts hopp om en framtid, av massor glupska på utbildning och kultur¹⁵⁴, gör en sådan kontroll så mycket svårare. Så det var inget annat än ett uttryck för denna objektiva situation när Liu Shao-chi, stödjande sig på stadgarna från KP:s sjunde kongress, om och om igen slog fast partiets ”tillit till folkets egen frigörelse” (a.a. sid. 56), helt avvisade idén om att ”kadrerna bestämmer allt”, insisterade på minoriteternas rättigheter inom partiet och medgav att majoriteten kanske haft fel under de politiska debatterna! (a.a. sid. 83-4). 1945 skulle aldrig sådana uttalanden kunnat höras i ett parti som varit knutit till Moskva under en längre tid. Naturligtvis har uttalandena bara formellt värde. 1931 och speciellt under 1937, under de två ”högersvängarna”, organiserade ledningen för kinesiska KP våldsamma kampanjer ”mot den kontrarevolutionära trotskismen”. Men Belden berättar hur en kommunistisk tidning i de ”befriade regionerna” offentligt kritiserade de alltför moderata direktiven för genomförandet av jordreformen. (a.a. sid. 503). Och alla observatörer är eniga om den kommunistiska maktens nuvarande extrema ”liberalism”, den begränsade politiska repressionen, avsaknaden av en stalinist-liknande kontroll över de revolutionära styrkorna på landsbygden. Om man lyssnar till massornas röst är en ny vändning till vänster av KP inte alls utesluten. Om man låter bli, kommer partiets byråkratisering och kurs åt höger utmärka nästa stadium, en inriktning *mot massorna*.

Frågor i luften

För att uppskatta utsikterna för en sådan vänstersväng, bör vi komma ihåg att ledarskapet i kinesiska KP, i motsats till en del personers åsikter, aldrig har slutat att betrakta sig som ett proletärt ledarskap. Det är sant att partiet hyser en överväldigande majoritet småborgerliga bondeelement. Dess snabba tillväxt (30000 medlemmar 1937, 1 200 000 1945 och 4 000 000 nu) antyder en extremt låg ideologisk nivå. Men vid den sjunde kongressen, när partiet fortfarande var avskuret från städerna, framhävde man fortfarande partiets proletära karaktär och nödvändigheten av att icke-proletära medlemmar antog en proletär ideologi; de skrev till och med in olika villkor i stadgarna för anslutning av arbetare, fattigbönder, medelbönder och intellektuella, etc. Medlemskapet villkorades utifrån hur deras levnadsförhållande skiljde sig från proletariats.¹⁵⁵

Inte desto mindre lyckades ett visst antal rika bönder infiltrera partiet och få det att avvika från sin klasslinje i byarna. Centralkommittén reagerade våldsamt mot denna fara med sitt direktiv från den 22 februari 1948: *Direktiv för jordreformen och reorganisering och rening*

¹⁵⁴ Denna not saknas.

¹⁵⁵ Liu Shao-chi, *On the Party*.

av partiet i de tidigare befriade regionerna.¹⁵⁶ Och när Folket Befrielsearmé nådde de stora proletära centra, ändrade samma centralkommitté resolut uppfattning om arbetarklassens relativa betydelse:

”Vad gäller disproportionen mellan de folkliga krafterna och fienden efter nederlaget för den stora revolutionen 1927 fram till nu, har tyngdpunkten för det kinesiska folkets revolutionära kamp legat på landsbygden, i att samla de rurala styrkorna... att omringa och inta städerna... Den tid när detta arbetssätt var nödvändigt är nu över... Tyngdpunkten för partiets arbete måste läggas i städerna.”¹⁵⁷

Denna vändning fick som logisk följd ett stopp för rekryteringen av bönder till partiet, och från och med nu koncentrerade man sig på att vinna industriarbetare. Så länge partiets ledning inte har något annat att erbjuda arbetarna än ett perspektiv av ökad produktion kommer det att finnas många svårigheter på denna väg. Också i detta avseende skulle en framtida gir till vänster sammanfalla med de kommunistiska ledarnas huvudintresse och göra det möjligt för partiet att bli den viktigaste kraften bland proletariatet.

Vilken väg väljer Kina?

Det första stadiet i den kinesiska revolutionen avslutades med störtandet av Chiang Kai-chek-regimen. De flesta av den borgerligt-demokratiska revolutionens uppgifter genomfördes, speciellt frigörelsen från den imperialistiska dominansen (även om det utländska kapitalet ännu inte helt har exproprierats) och nationellt enande. Ännu har inte jordfrågan lösts till den grad man krävt i söder, inte heller har man genomfört exproprieringen av den urbana bourgeoisien och framför allt inte avskrivningen av skulder och lån. Nästa steg, att slutgiltigt lösa jordfrågan, säkra segern och konsolidera revolutionen, kommer att sätta lösningen av den proletära uppgiften, vilken med säkerhet redan har skisserats, högt på dagordningen. Det är därför Kina fortfarande befinner sig i en *övergångsperiod* mellan det gamlas sönderfall och den nya regimens definitiva etablering. Politiskt är det en *arbetar- och bonderegering* som fortfarande håller fast vid en koalition med vissa element inom storbourgeoisien. Alliansen mellan proletariatet och bönderna är, förenklat, en revolutionär allians med fattigbönderna i norr, en temporär allians i centrala landet med de rika bönderna och i söder en osäker allians med de *urbana exploatörer* som dominerar jordbruket. Den dubbelmakt som existerar på bynivå reproduceras också på nationell nivå i motsättningen mellan olika zoner och inom regeringen självt genom närvaron av borgerliga ministrar.

Kinas framtid handlar i första hand om framtiden för 90 miljoner jordbruk.¹⁵⁸ Med hänsyn till i vilken grad jordreformen har genomförts, ser den omedelbara framtiden ljus ut. Under den gamla regimen tog räntor och skatter, för att inte nämna avbetalningar på lån och andra avgifter, i medeltal mer än 50% av böndernas skörd; i vissa rika regioner till och med upp till 75%.¹⁵⁹ Idag tar skatterna bara i medeltal 17% av gårdens inkomst, och skatterna är baserade på medelskörden per tunnland, på så sätt att en ökning av avkastningen minskar skattdelen.¹⁶⁰ De kinesiska bönderna upplever plötsligt en kraftigt ökad köpkraft, och industrin, speciellt textilindustrin, ser en obegränsad marknad öppna sig. I Manchuriet, där jordreformen först genomfördes, utgjordes böndernas skatter 1949 av 2,3 miljoner ton grödor jämfört med 8

¹⁵⁶ Citerat i *Le Développement du Communisme en Chine II*, sid. 28-9. (Red. av *La Documentation Française*, 29 juni 1950).

¹⁵⁷ Resolution antagen av KP:s centralkommitté, mars 1949, *New China News Agency*, 29 mars 1949.

¹⁵⁸ Enligt 1934 års statistik, återgiven i *Le Développement du Communisme en Chine II*, sid. 45.

¹⁵⁹ *Quatrième Internationale*, maj-juli 1950.

¹⁶⁰ *New China News Agency*.

miljoner ton under den gamla regimen.¹⁶¹ Som konsekvens kunde de 1950 köpa 9 miljoner rullar bomullsvoror jämfört med 3 miljoner 1949 och 0,8 miljoner 1947 (före reformen).¹⁶² Orsaken till tidigare jordreformers misslyckanden – nödvändigheten av att låta bönderna digna under skatter för att kunna bygga upp en centraliserad statsapparat – verkar Folkets Kina ha lyckats undanröja tack vare utrotandet av korrruptionen, den nya regeringens sparsamhet, det lokala självstyret, och framför allt, utvecklingen av produktivkrafterna.

Först när jordreformen har genomförts över hela Kina kommer en ny motsättning mellan de sociala krafterna i byn att framträda, baserad på privat ackumulation och konkurrensen mellan miljoner små bondeföretag. Mao Tse-tung-regimen kommer då att utsättas för sitt första allvarliga test. Innan denna första kris uppträder, återstår flera år under vilka man kan koncentrera sig på att utveckla industrin och höja levnadsstandarden, öka medvetenheten och organisera proletarietet. Framtiden för den kinesiska revolutionen hänger på om man lyckas på dess två områden, såväl som på den hjälp den internationella revolutionen kan ge Folkets Kina.

Mao Tse-tungs seger krossade basen för den hundraåriga imperialistiska dominansen i Asien. När man under artillerield drev bort *H.M. Amethyst* från Yangtze 1949 och sedan den stolta Yankee-armén från Nordkorea 1950, kastade Kinesiska Folkarmén om de styrkeförhållanden som den kapitalistiska världen vilat på under ett sekel. Man har hämnat offren i Taiping och Boxarupproret, Shanghai-arbetarna 1927, Kiangsi-bönderna och miljoner andra av det imperialistiska våldets offer i Asien. Från och med nu kommer Kina inte längre att utvecklas under banditens och opiumets stigma; med stora steg kommer en modern industri att uppstå och dessa steg kommer att mullra likt en dödlig knall i öronen på industrialisterna i Manchester, Bombay och Osaka.¹⁶³ Det är inte bara genom de revolutionära krafter som nu stiger fram i hela Asien som den kinesiska revolutionen underminerar imperialismens världsherravälde; den utdelar också ett dödligt slag mot det ekonomiska fundamentet för dess existens, vilken vilar på exploateringen av de efterblivna, underutvecklade länderna.

Arbetarna i de avancerade europeiska länderna och i USA, såväl som proletärerna i Japan, Indien, Ceylon och Indonesien, behöver nödvändigtvis inte följa Mao Tse-tungs slingrande väg – 23 år av svåra lidanden innan fienden besegrades. Lenins väg är mer aktuell då de revolutionära styrkorna kontinuerligt växer på världsskala: riktade slag och djärva strategier gör idag, precis som i oktober 1917, en snabb seger möjlig. Men denna seger kan bara vinnas om man – utan sekterism och mot alla reservationer från kinesiska KP:s opportunistiska ledare – gör den stora kinesiska revolutionens sak till sin. För en fjärdedel av mänskligheten sjunger denna revolution, och kommer att sjunga under många år, soldaternas Carmagnol och arbetarnas Marseljäs.

Den 10 december 1950.

Översättning: *B. Svensson*

Lästips

Se även [Den tredje kinesiska revolutionen](#) som är en resolution som antogs av Fjärde Internationals Internationella Exekutivkommitté i maj 1952

¹⁶¹ *Ibid.*

¹⁶² *Ibid.*, 22 september 1950.

¹⁶³ Högst karakteristiskt för förändringarna i Kinas: det är inte längre råvaror, utan halvfabrikat och bomullsvoror som idag toppar exporten från Tientsin, Kinas största hamn. *Problemes Economiques*, 5 december 1950.